

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 529 del 28/07 al 08/09 de 2021 2,5 €

Tornem el
8 de setembre

Vessaments sense control

Els sistemes de sanejament d'aigües residuals no poden gestionar els cabals quan plou intensament i els aboquen directament al mar sense tractar

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**

A fons
Jesús Rodríguez

Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat

Cruïlla
Guillem Martí i Guille Larios | cruïlla@directa.cat

Impressions
Laia Alsina, Bernat Solé i Albert Alexandre | impressions@directa.cat

Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat

Expressions
Elena G. Ruiz, Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat

La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero

L'espina
Joan Castellà | espina@directa.cat

Fotografia
Victor Serri | fotografia@directa.cat

Il·lustració
Roser Pineda i Maria Conill | il.lustracio@directa.cat

Correcció
Miriam Tijani | correccio@directa.cat

Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat

Disseny gràfic i compaginació
Maria Conill | disseny@directa.cat

Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat

Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat

Administració i subscripcions
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat

Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat

Publicitat i distribució
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat

Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord. El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: Patossa

SUMARI

A FONS

4-11

Aigües fecals a les platges
El sistema de recollida d'aigües a molts municipis dels Països Catalans barreja les provinents de la pluja amb les del clavegueram. En episodis de pluges intenses, les depuradores es desborden i es produeixen vessaments contaminants a rius i platges. Un reportatge de Maties Lorente i Ester Fayos, amb fotos de Victor Serri.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Ian Urbina
Va guanyar un Pulitzer a la redacció del *The New York Times* l'any 2009. L'any 2015 va iniciar una sèrie de reportatges sobre els buits informatius a alta mar. Formes d'esclavatge i militarització en mans privades. Preguntes de Maties Lorente i fotos de Fabio Nascimento.

IMPRESSIONS

16-18

Por o odi insuperable
Article d'Eugeni Rodríguez, president de l'Observatori Contra l'Homofòbia. Il·lustració de La Boño.

La 'culpa' de la violència masclista
Article de la periodista Rut Vilar. Amb il·lustració d'Isabel Couchoud.

CRUÏLLA

19-21

Les tres R de l'activisme en alta mar
Les organitzacions que donen suport a migrants en el Mediterrani se centren en el rescat, la rebuda i la rereguarda. També treballen per millorar la coordinació i la infraestructura als ports. Reportatge de Noa Tendero amb fotos de Pablo García Sacristán.

RODA EL MÓN

22-26

El col·lapse inevitable
Un reportatge d'Oriol Andrés Gallart sobre la difícil situació al Líban.

Sturgeon s'imposa a Escòcia
Michael Doherty analitza l'escenari posterior a les eleccions.

El perill de les dades biomètriques
L'anàlisi internacional de Júlia Codina.

EXPRESSIONS

27-31

Fes-t'ho tu mateixa
Un reportatge de Miriam Tijani amb fotos de Robermm i Carlos Baglietto.

Hibernació
El relat literari de Núria Curcoll amb il·lustració de Balena.

Ressenyes culturals
Llibres i música de la mà d'Aïda Camprubí, Ferran Riera i Ivan Alcázar.

INDIRECTA

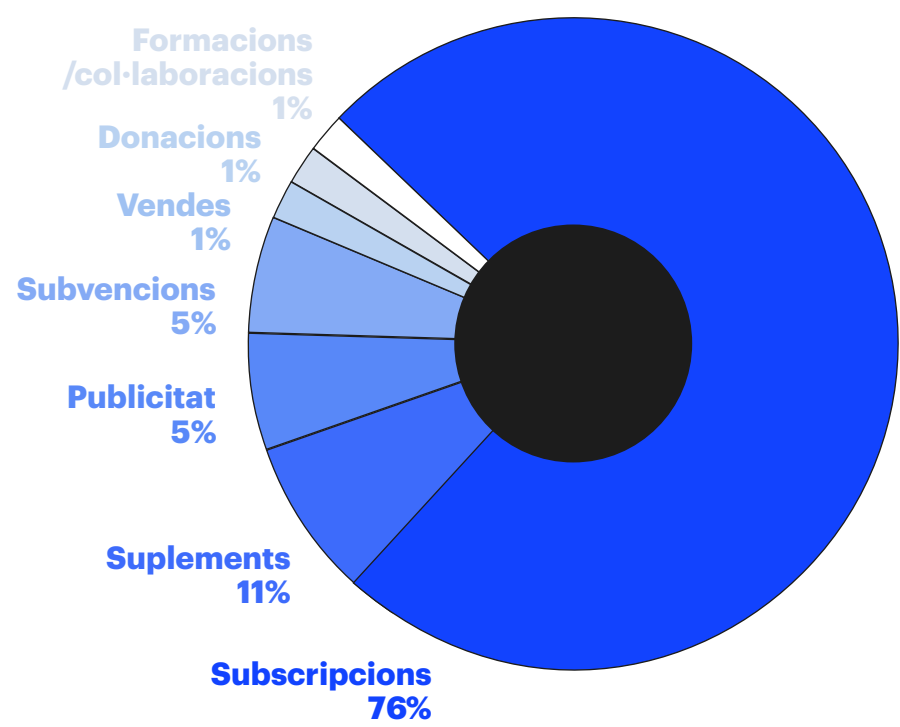
32

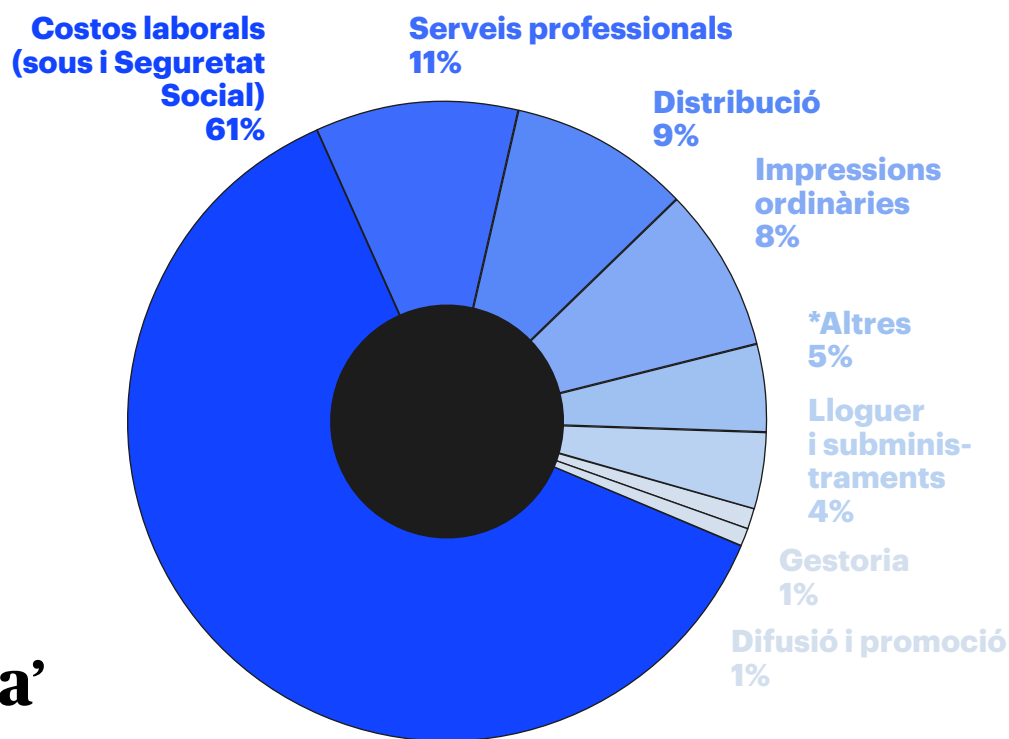
Entrevista a Laura Latorre
Autora de *Polifonia amorosa* (Bellaterra, 2017) i *Conjugar el amor* (La Oveja Roja, 2020). Considera que hauríem de "qüestionar-nos com hem après a estimar". Preguntes d'Àlex Romaguera i fotografia de Mikel Romeo Ruiz (Ekinklik Argazkiak).

INGRESSOS

297.415 €
(+ 16.863 € de subvencions)

DESPESES
297.746 €

***Altres:**
Material d'oficina, telecomunicacions, dietes i transports, assessoria legal, quotes, taxes i tributs, comissions bancàries, amortitzacions i material informàtic

Els comptes de la 'Directa' del 2020

L'Assemblea General Ordinària de La Directa SCCL celebrada l'1 de juliol d'enguany va aprovar els comptes consolidats de 2020. Les partides de despeses i ingressos van quedar molt ajustades, però cal sumar-hi els 16.863 euros de la subvenció per a publicacions en llengua catalana. En el capítol de despeses hi destaquen els sous i la seguretat social de les dotze persones sòcies de treball. Les subscripcions segueixen sent el puntal principal del nostre finançament, amb un percentatge del 76% dels ingressos.

Vessament
d'aigües fecals
al sobreeixidor
de la
depuradora de
Sant Adrià de
Besòs al tram
final del riu
/ VICTOR SERRI
@_ittos_

Maties Lorente | @mtslorente
Ester Fayos | @EsterFayos

El que es veu a la imatge és el que sembla: un riu de merda. Es tracta del sobreeixidor de l'estació de bombament del riu Besòs, una infraestructura situada a Sant Adrià de Besòs, a la riba nord de la desembocadura, on arriben les aigües residuals de Montgat, Tiana, Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià de Besòs. Des d'allà es condueixen fins a l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR), que dona servei a 1.419.000 persones de l'àrea metropolitana nord de Barcelona, situada a prop del Fòrum. “El problema és que el sistema de recollida d'aigües està unificat i fins a l'estació arriben aigües residuals i aigües pluvials. Quan plou molt, el sistema no pot assolir el cabal i descarrega totes les aigües sense depurar al mar a través del sobreeixidor”, expliquen Àlex Ovejero i Laura González, membres del col·lectiu ecologista La Marea Verda de Sant Adrià de Besòs, una entitat que fa anys que denuncia la situació. A conseqüència d'aquestes descàrregues, tant la platja del Parc del Litoral com la platja del Fòrum, les dues de què disposa el municipi, es veuen afectades sovint per tancaments temporals per la presència de bacteris fecals a les zones de bany. De fet, la del Fòrum és l'única platja de les que s'analitzen anualment en la qual la qualitat de l'aigua és insuficient, segons els barems de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), que analitza 253 àrees litorals de bany a Catalunya. “L'afectació a la qualitat de les aigües de bany en aquesta platja és alta quan plou perquè es produeixen episodis de contaminació de curta durada

que alteren, temporalment, la qualitat habitual de la platja. La restitució de la qualitat està en funció de la durada i la intensitat de les pluges, però habitualment els episodis són inferiors a les 72 hores”, puntualitzen des de l'ACA.

Els vessaments d'aigües fecals provinents de la depuració d'aigües residuals a les platges són uns dels principals responsables dels tancaments de zones de banys marítimes als Països Catalans, una situació que es repeteix any rere any, sobretot a les zones urbanes. Sense anar més lluny, la platja del Far de Cullera va haver de tancar el 16 de juliol per la presència de bacteris fecals a l'aigua. Només dos mesos abans, l'1 de maig, durant el primer dia amb socorristes a les platges, la de Can Pere Antoni de Palma va haver d'hissar la bandera roja pel vessament d'aigües residuals a la mar, conseqüència de les pluges de catorze litres per metre quadrat que van caure aquell dia. Dénia, València, Ciutadella, Barcelona o Mataró són altres ciutats que han viscut algun episodi d'aquest tipus en els últims tres anys, però n'hi ha moltes més. Tot i això, els informes que s'elaboren des de cada territori destaquen la qualitat de les seues aigües i són molt pocs els punts de mostreig que exposen una qualitat insuficient de les aigües. Al País Valencià, dels 221 punts analitzats, cap es considera insuficient i només un, suficient (el 0,45 % del total), però no s'especifica quin. La situació és semblant a les Illes: només la platja de Sa Caleta, a Ciutadella, rep l'insuficient d'entre les 157 zones de bany analitzades. I quatre més obtenen un suficient: Cala en Forcat, també

RIUADES FECALS

L'infradimensionament i el mal funcionament de les depuradores d'aigües residuals dels grans nuclis urbans provoquen vessaments que contaminen les platges i obliguen a tancar-les durant l'estiu

“El problema és que la majoria ciutats no separen les aigües residuals i de pluja”, diu l’oceanògrafa Raquel Vaquer

El Tribunal de Justícia de la UE ha sancionat l'Estat espanyol per no ajustar-se a les directives

a Ciutadella; Albercuix, a Pollença; Talamanca, a Eivissa, i Sant Antoni de Portmany.

“El principal problema és que la majoria de pobles i ciutats no tenen separada la recollida d'aigües de pluja i d'aigües residuals, i amb episodis de pluges fortes hi ha un volum d'aigua amb el que no poden treballar”, explica Raquel Vaquer-Sunyer, oceanògrafa i coordinadora de l'Informe Mar Balear de la Fundació Marilles, on també ha coescrit el capítol destinat a la depuració de les aigües a les Illes. “Per això existeix aquest subsistema de sobreeixidors, que serveixen per a reduir la pressió sobre les depuradores quan es concentren aquests volums, amollant tota l'aigua bruta directament al mar”.

Sanció històrica a l'Estat espanyol

“La Comissió Europea té oberts cinc procediments d'infracció contra el Regne d'Espanya per la incorrecta aplicació de la directiva 91/271 d'aigües residuals urbanes perquè hi ha una sèrie d'aglomeracions urbanes repartides per tot l'Estat que han sobrepassat els límits de temps per fer un tractament correcte de les aigües residuals”, explica Antonio Amarillo, qui fa anys que lluita perquè els sistemes de sanejament s'adeqüen a la norma. Amarillo és secretari sectorial d'Aigua d'Ecologistes en Acció Andalusia i ha participat en l'elaboració de l'informe “Sanejament i depuració al litoral” de l'entitat ecologista, que analitza el tractament de les aigües residuals a 288 instal·lacions costaneres de l'Estat espanyol. Dos dels procediments iniciats per les institucions comu-

nitàries van acabar al Tribunal de Justícia de la Unió Europea, que va sancionar l'Estat espanyol a pagar dotze milions d'euros per no ajustar-se a les directives. “La multa té caràcter coercitiu i augmenta 10,95 milions cada semestre per obligar Espanya a complir amb la normativa. Donada la situació actual de les sancions acumulades, les administracions estimen que pagarem multes fins a l'any 2023”, expliquen les ecologistes en el seu informe.

La directiva 91/271/CEE és la que regula el sanejament de les aigües residuals a la Unió Europea i que els estats han d'aplicar. A l'Estat espanyol es fa per mitjà dels tres reials decrets de 1995, 1996 i 1998. La responsabilitat de depurar les aigües residuals urbanes (ARU) és de cada municipi i són les comunitats autònomes o l'Estat qui vetlla perquè es complisca el que disposa la llei. Les ARU són aquelles aigües la composició de les quals ha canviat a causa del seu ús, fonamentalment per l'acció humana, i que en cas d'abocar-se directament al medi ambient, són potencialment perilloses si no reben un tractament previ. Estan compostes per les aigües domèstiques, produïdes per l'activitat humana, les pluvials i les industrials, equiparables a domèstiques, que no se separen i pararan, a través de col·lectors o xarxes de sanejament, a les estacions de depuració.

Les estacions depuren l'aigua mitjançant procediments físics, químics i biològics i després la retornen al medi ambient. En el cas d'aquelles que es troben a zones litorals, ho fan directament al mar mitjançant emissaris. Als Països Catalans »

Principals platges afectades per vessaments fecals **entre 2019 i 2021**

» hi ha avui dia 1.155 estacions de tractament d'aigües: 530 a Catalunya, 482 al País Valencià i 143 a les Illes. La gestió d'aquestes instal·lacions depèn de les decisions que pren cada municipi. El model majoritari a Catalunya i el País Valencià és la gestió privada, on s'externalitza l'activitat mitjançant concessions, mentre que, a les Illes, són controlades per l'empresa pública Abaqua (Agència Balear de l'Aigua i la Qualitat Ambiental), que és qui també supervisa el funcionament i la gestió del conjunt de les depuradores del territori. A Catalunya, la responsable de controlar-ho és l'ACA, mentre que al País Valencià és l'Entitat Pública de Sanejament d'Aigües Residuals (EPSAR).

Supervisió mínima

El correcte funcionament de les depuradores es fa mitjançant anàlisis periòdiques de les aigües tractades. El problema, que assenyalen tant Amarillo com Vaquer-Sunyer, és que les anàlisis no són, en la majoria dels casos, suficients. "Tot i que les anàlisis que es fan periòdicament poden donar resultats que s'ajusten a la normativa, el ben cert és que es poden produir vessaments fora de tot control durant la resta de temps", apunta Amarillo, qui explica que l'única manera de tenir totes les dades sobre els vessaments que ha pogut fer una depuradora durant l'any és tenir la declaració anual de vessaments que els gestors de les infraestructures han d'enviar a l'administració hídrica corresponent. "Estimem que un terç de les depuradores no compleixen amb allò que exigeix la normativa europea", destaca el membre d'Ecologistes en Acció. "A les depuradores, actualment, es fan 24 anàlisis cada any i la llei permet que quatre estiguen fora dels límits autoritzats. Pots complir la legalitat, però hi ha vegades que estàs contaminant", conclou l'oceanògrafa illenca. Ambdós coincideixen en el problema que suposen els vessaments incontrolats per les pluges. És el que passa precisament a platges com les de Can Pere Antoni i Ciutat Jardí de Palma. Tot i que les platges reben l'indicatiu de qualitat de l'aigua bona, segons EMAYA, l'empresa mixta responsable de la gestió de les depuradores de la ciutat, només en la depuradora EDAR II s'han produït més de 650 vessaments entre els anys 2011 i 2017, últim del que es tenen dades, però no s'especifiquen els volums d'aigua sense tractar alliberada al mar.

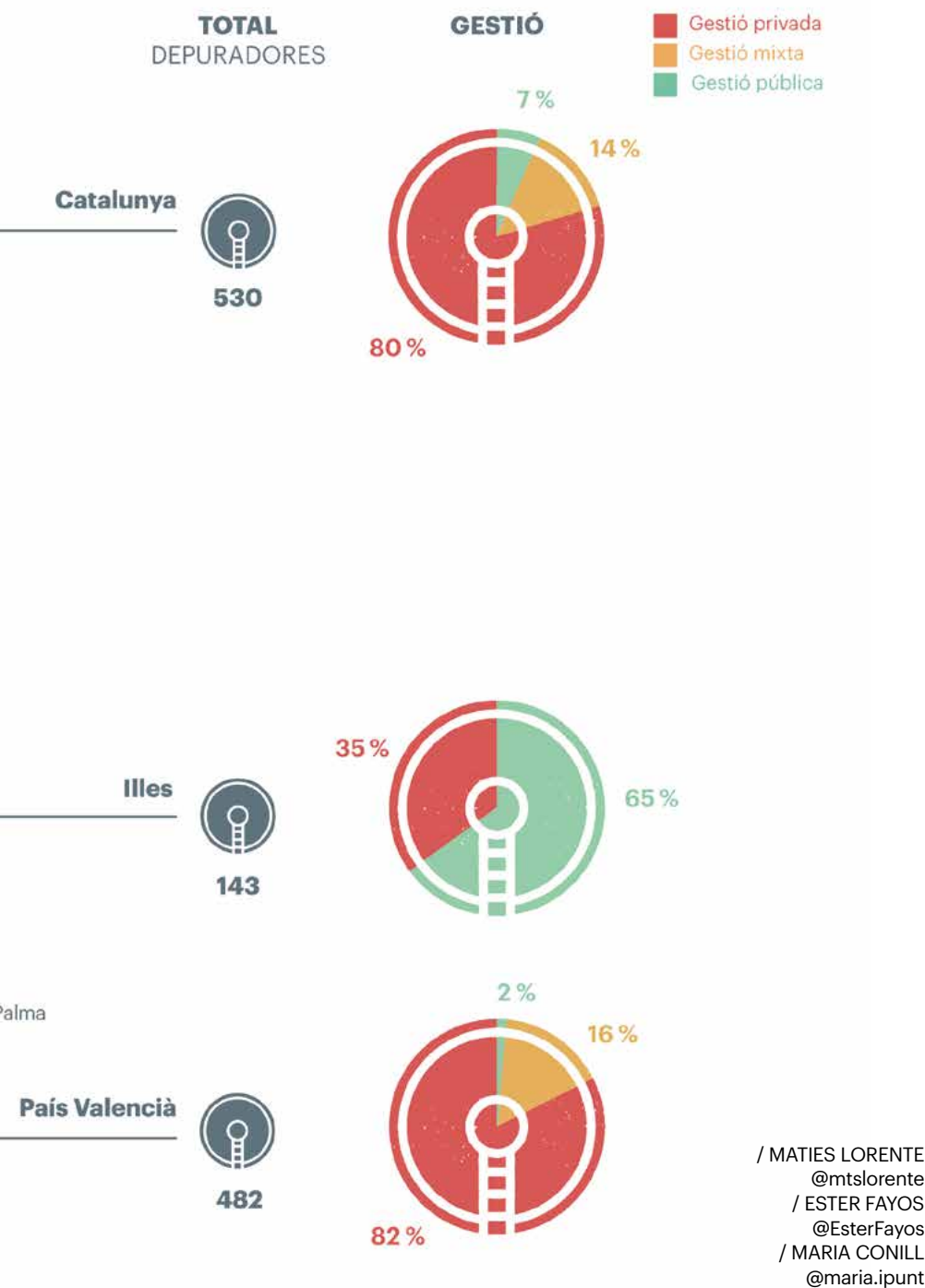
Els abocaments mitjançant els sobreeixidors afecten la qualitat de les aigües pel que fa a l'ús humà, però també per al medi ambient. A més de l'impacte visual i olfatiu, en el cas de les banyistes, les reaccions també poden ser otitis, gastroenteritis o altres tipus d'infeccions. En el medi ambient, la coordinadora de l'Informe Mar Balear explica que el que fan les aigües residuals sense tractar és augmentar la quantitat de matèria orgànica que rep la zona costanera, el que provoca la proliferació de grans volums d'algues microscòpiques, que tornen l'aigua de color verd. Quan les algues

Tot i que les platges de Palma reben l'indicatiu de bona qualitat de l'aigua, s'hi produeixen vessaments continus

Al paratge de l'Olla del Rei de Castelldefels les aigües fecals han afectat la fauna, la flora i la zona de bany

moren, cauen i es disposen en el fons, on són degradades per bacteris. Com a resultat, es genera un compost molt tòxic, l'àcid sulfhídric, que en quantitats molt baixes ja pot causar la mort de nombrosos organismes, inclosos alguns tan valuosos com és la posidònia. D'altra banda, l'acumulació de matèria orgànica genera que es consumisquen grans quantitats d'oxigen, el que fa disminuir el volum d'aquest gas a la columna d'aigua. "La *Posidonia oceanica* és molt bon bioindicador de la qualitat de les aigües, perquè com que viu molts anys, acumula els contaminants i es poden veure les diferents escales en el mateix organisme", especifica la investigadora sobre aquesta fanerògama marina, essencial en els ecosistemes marins mediterranis dels Països Catalans i protegida per llei pel Consell Balear, una mesura que el govern valencià implementarà futurament. Aquests, però també altres ecosistemes, es veuen afectats pels vessaments incontrolats de les depuradores.

Uns 25 quilòmetres al sud de Sant Adrià de Besòs, a l'altre extrem de la ciutat de Barcelona, es troba el paratge de l'Olla del Rei, situada a Castelldefels. Aquest paratge natural i la platja del municipi es van veure afectats per la contaminació per bacteris fecals procedents d'aigües residuals en diverses ocasions el 2020. La causa va ser el trencament de la canonada de l'Estació Elevadora d'Aigües Residuals (EAR), on es recullen totes les aigües grises dels diversos barris i urbanitzacions de Castelldefels i s'envien a la depuradora de Gavà. A conseqüència de l'avaria, les aigües sense tractar van arribar a la Corredora Mestra, un canal utilitzat antigament per dessecar el delta del Llobregat, i d'allà a la mar. "La pendent de sortida de la Corredora cap al mar és molt petita i les aigües es queden estancades. Clar, si a sobre hi llances aigües residuals, doncs és una claveguera a cel obert", detalla Ramon Sanahuja, veí de Castelldefels »

Clorar el mar com si fora una piscina

El tancament de les platges que va assolir tota la comarca de l'Horta Nord durant l'estiu de 2019, a causa del vessament d'aigües residuals urbanes, ha acabat amb una denúncia de la Fiscalia de Medi Ambient i Urbanisme contra l'Entitat Pública de Sanejament d'Aigües Residuals (EPSAR) del País Valencià i l'empresa Agricultores de la Vega de Valencia (SAV). El motiu: la instal·lació de diversos punts de cloració per millorar la qualitat de l'aigua, el que pot suposar un delictes contra el medi ambient, previst en l'article 325 del Codi Penal. La Fiscalia considera que la decisió d'aplicar clor en diverses platges de l'Horta Nord, com la de Port Saplaya, a Alboraya, i Medicalia, al Puig, va ser una mesura "errònia" i "mal implementada", ja que "no només no garanteix la salubritat de les aigües, sinó que afegeix nous riscos per a la salut de les persones i el medi marí". Per això, exigeix a la Conselleria d'Agricultura que identifique l'equip tècnic que va dur a terme la cloració, així com tota la documentació o informes que van portar a la decisió de clorar l'aigua del mar. Ecologistes en Acció-País Valencià van ser qui va donar la veu d'alarma, en setembre de 2019. "Estem davant d'una actuació fora de la legislació i altament perillosa per als organismes de les séquies, els aiguamolls i el mar. A més a més, la canalització amb formigó de les séquies [per on s'aboquen les aigües de les cases que no estan connectades a la xarxa de clavegueram] en el tram final, fins a les platges, ha suposat la destrucció de zones humides que actuaven com a filtre verd", denunciaven en un comunicat. A banda d'assenyalar l'impacte mediambiental, les ecologistes també qüestionen l'eficàcia de la mesura, ja que encara que els nivells de bacteris disminueixen, les cloracions "s'han d'executar en aigües netes de matèria orgànica i sediments, ja que, dins d'aquesta matèria orgànica, encara queden microorganismes que no moren". "És una solució que pot ser falsa", adverteixen.

Les edificacions a primera línia de la costa també comporten vessaments d'aigües residuals. A la imatge el municipi de Xàbia (la Marina Alta) / LAURA ESCARTÍ @laura_escarti

» i membre de la plataforma Salvem l'Olla del Rei, un col·lectiu que treballa per protegir aquest espai natural davant “l'amenaça urbanística i els vessaments d'aigües residuals”.

Sanahuja assegura que l'arribada d'aigua sense tractar al medi és una constant “des de fa més de quinze anys” i és per això que han presentat una denúncia davant el Servei de Protecció de la Natura de la Guàrdia Civil i de la Fiscalia de Medi Ambient, que està investigant el cas. “La xarxa de sanejament d'aquesta zona del Baix Llobregat està obsoleta, i de tant en tant peta”, detalla el membre de Salvem l'Olla del Rei. Pel que fa al problema de l'acumulació d'aigües fecals en el tram final de la Corredora, Sanahuja explica que s'ha de construir una bomba que impulse aquestes aigües cap al mar: “Això ho ha de construir l'ACA, fa més de 25 anys que tots els informes tècnics ho apunten” i demana a l'agència més transparència i la renovació dels col·lectors i estacions de bombeig de la xarxa com a solució als vessaments.

Un problema agreujat pel turisme

Al problema de la no separació de les aigües de pluja i la poca inversió en infraestructures s'hi suma l'increment de població lligat a l'estacionalitat i el turisme. “Veiem l'infradimensionament quan s'han construït depuradores que no són capaces d'absorbir l'aigua residual produïda per una població estacional quatre o cinc cops més gran que l'habitual, un problema molt estès al litoral”, explica Amarillo, qui assegura que, de vegades, els controls autonòmics fins i tot no mostren els resultats de les anàlitzes dels mesos de maig, juny, juliol, agost i setembre, “precisament perquè no hi ha capacitat per depurar i se superen els límits

permesos”. En el cas de les Illes, a la investigadora Raquel Vaquer-Sunyer, l'ha “sorprès molt positivament el fet que la gran majoria de les depuradores complís amb els cabals, ja que pensava que un dels problemes de les Illes era que les depuradores estaven infradimensionades”. Segons l'estudi realitzat dintre l'Informe Mar Balear, les úniques depuradores que no van complir amb els cabals previstos van ser la de Cala Ferrera durant els anys 2016 i 2017, la de Sóller i la de Port de Sóller el 2017 i 2018, Ciutadella Sud el 2019, Can Bossa el 2016 i Sant Antoni el 2016.

Tant Amarillo com Vaquer-Sunyer coincideixen, però, que l'estacionalitat amaga un altre obstacle pel sanejament correcte en les poblacions properes a la costa. “Hi ha moltes cases disperses i fora vila que no estan connectades al clavegueram. Alguns tenen pous negres o minidepuradores, però és cert que tota aquesta dispersió no ajuda a un correcte sanejament de les aigües”, explica l'oceanògrafa de la Fundació Marilles. “Al sud-est de la Península tenim un problema amb la construcció massiva fora d'ordenació, el que fa que els sistemes de depuració siguin deficientes i es genere un problema afegit”, afegeixen des d'Ecologistes en Acció.

Una de les viles que ho representa és Xàbia, a la Marina Alta del País Valencià. Amb 28.000 habitants, la seua població estacional màxima supera les 110.000 persones, segons dades del Ministeri d'Hisenda espanyol. Tota aquesta població està associada a un boom de la construcció: en les dècades de 1970, 1980 i els anys 2000 es va edificar el 75,6% de la superfície total amb què compta la ciutat avui dia. “La gran problemàtica que tenim és que des que els processos urbanitzadors van començar als anys seixanta no hi ha hagut un pro-

jecte per depurar totes les aigües residuals que generen”, expliquen des de l'Institut de Recerca Oceanogràfica de Xàbia. “La gran majoria de cases utilitzen fosses sèptiques per emmagatzemar les aigües residuals. En superfície, seran un 80% les que no estan connectades a la xarxa de sanejament”. “El problema que tenim a la Marina és que moltes de les urbanitzacions aprofiten quan ve la gota freda per a obrir la fossa sèptica. A més, moltes de les fosses sèptiques tenen filtracions a terra o directament al mar. Ho hem comprovat a poblacions com Benissa”, expliquen des de la secretaria comarcal d'Ecologistes en Acció. Alerten, també, d'un altre dels factors de risc de vessaments d'aigües fecals al mar lligades al turisme i l'estacionalitat: “les embarcacions que tenen les seues fosses sèptiques i les buiden directament al mar. A la Cala de la Mina, al parc natural de la Serra Gelada, vam poder veure amb el director del parc com uns iots ho feien davant de nosaltres”. Un problema que no és endèmic de les costes valencianes, ja que l'oceanògrafa Vaquer-Sunyer recorda que aquest també és un dels factors de contaminació de les aigües per bacteris fecals a les Illes.

Un dels casos que ha motivat la mobilització és el de la badia de Pollença, a Mallorca. Des de fa uns anys, un grup de veïnes ha detectat que la qualitat de les aigües ha empitjorat considerablement. Segons l'estudi de qualitat de les aigües, la platja d'Albercuix presenta uns valors “suficients”. Per a Miquel Mayrata, president de l'Associació per a la Defensa del Port de Pollença i enginyer industrial de professió, “hi ha un problema greu d'infraestructures de bombeig per dur l'aigua residual des del port de Pollença fins a la depuradora, que està a uns vuit quilòmetres del municipi. Les

Protesta contra la presència d'aigües fecals al paratge de l'Olla del Rei de Castelldefels / SALVEM L'OLLA DEL REI @OlladelRei

estacions de bombeig que van recollint les aigües residuals són insuficients i defectuoses i tiren les aigües residuals cap a la mar, com hem constatat per mitjà d'analítiques”.

L'associació es va constituir arran de la creació d'un grup de WhatsApp que va sumar 250 membres en només cinc dies. L'objectiu és “mostrar els vessaments i les conseqüències fatals per a la fauna i la flora, ja que vam veure que una zona de gran diversitat s'estava convertint en un desert de fang”. Mayrata explica que es van trobar amb el rebuig de l'Ajuntament, “que fins i tot ens va dir que les mostres les agafàvem del vàter de casa nostra”. Tot i això, amb l'ajuda de la Fundació Marilles i el Centre Balear de Biologia Aplicada, han pogut constatar zones on se superen els límits legals, “sobretot a prop del Club Nàutic, on es troba l'emissari submarí”. I assenyala Abaqua com a responsable de la contaminació, “ja que és qui gestiona la depuradora i hauria d'assegurar-ne el bon funcionament”.

A Xàbia, la majoria de cases d'urbanitzacions utilitzen fosses sèptiques que no estan connectades al clavegueram

A Palma s'està construint, per 131 milions d'euros, una nova depuradora que separarà les aigües pluvials i fecals

“Entenc que molts municipis defensen la qualitat de les seues platges davant la por que els turistes marxen a altres indrets, ja que depenen de les activitats turístiques derivades dels mesos d'estiu per sobreviure, però les autoritats, si són conscients que es donen vessaments puntuals, han de comunicar-ho mitjançant la declaració de vessaments anual, i que aquesta sigui el més accessible possible per a qualsevol ciutadà”, opina Antonio Amarillo. Per a Raquel Vaquer-Sunyer, “la solució principal implica separar les aigües pluvials de les fecals. Ara, Palma està en el bon camí -diu, en referència a la nova depuradora de la ciutat, que tindrà un cost de 131 milions d'euros i estarà acabada el 2026-, però l'haurien de seguir la resta de pobles i ciutats dels Països Catalans. No és tan complicat i s'evita un problema molt greu. Està clar que fer obres i aixecar carrers és impopular, però es troba una solució molt fàcil i fa temps que s'hauria d'haver adoptat”, conclou la investigadora. ●

**Aquest 2021
més de 50 entitats
s'han anunciat
a la 'Directa'**

Gràcies
per apostar per nosaltres
publicitat@directa.cat

Aigües enfangades en poques mans

La depuració de les aigües residuals urbanes recau en empreses com Agbar, Global Omnium o Acciona, que tot i tenir una trajectòria tacada per casos de corrupció, copen la major part dels contractes

Ester Fayos | @EsterFayos

Atrinxerats a l'edifici de La Equitativa, a la plaça de l'Ajuntament de València -construït en 1928 per l'arquitecte de la Diputació de València Vicente Rodríguez Martín-, l'empresari Eugenio Calabuig Gimeno i el conjunt de membres del consell d'administració del grup Global Omnium controlen el procés de retorn de l'aigua utilitzada al medi natural d'una bona part de les estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR) de Catalunya i el País Valencià. Es tracta d'un negoci milionari on les empreses de Calabuig, junt amb les del grup francès Suez, la societat Acciona SA -de l'Ibex-35-, Facsa i la Unió Temporal d'Empreses, formada per Agricultores de la Vega de València SA i Depuración de Aguas del Mediterráneo SL, copen al voltant d'un 70 % de la suma dels contractes d'ambdós territoris. Segons l'últim informe de l'Observatori Sectorial DBK, el volum de negoci de les empreses dedicades a l'explotació de depuradores va créixer un 2,4% en 2020, fins a situar-se en 1.300 milions d'euros.

"Potser els beneficis que s'extreuen directament de la depuració d'aigües no són molt alts en comparació amb els que suposa l'abastiment", considera Míriam Planas, portaveu de la plataforma de Catalunya Aigua és Vida -que busca aconseguir que la gestió del cicle integral de l'aigua, des de la seua captació fins a la depuració, estiga en mans de l'administració pública-; "però sí que trobem -continua- l'extracció de beneficis elevats a través de la subcontractació d'empreses del mateix grup, la duplicació de costos en el mateix servei o l'aprovació d'uns pressupostos inflats". Una realitat a la qual, en paraules de Planas, afavoreix la forta opacitat que caracteritza el cicle de l'aigua i, en concret, el servei de depuració d'aigües residuals urbanes.

Cada ajuntament, d'acord amb la llei reguladora de les bases del règim lo-

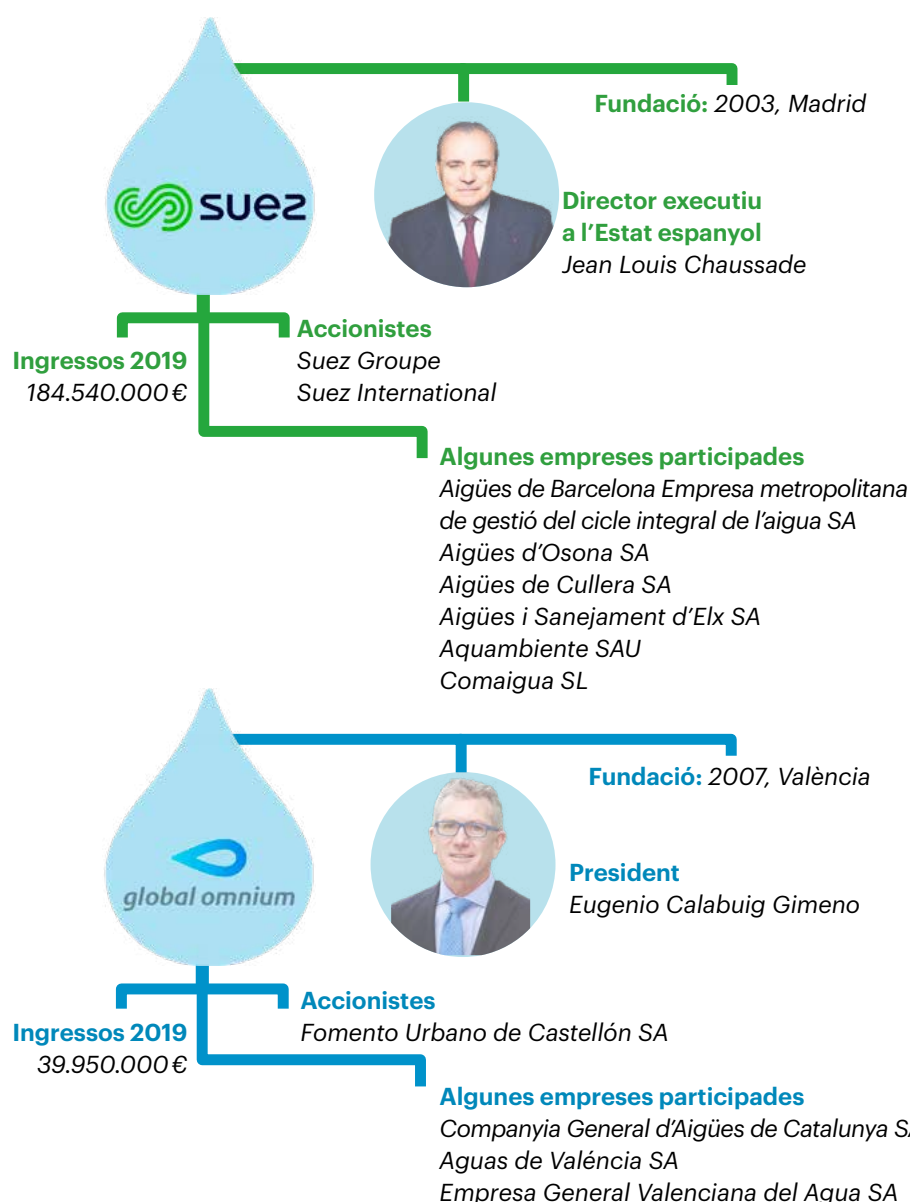
cal, té l'obligació de vetllar per la depuració de les seues aigües, bé per mitjà d'una gestió pública -des del mateix ajuntament o en conjunt, amb una mancomunitat o diputació- o externalitzant el servei a una empresa privada o publicoprivada. Segons afirma Luis Babiano, membre de l'Associació d'Operadors Públics d'Abastiment i Sanejament d'Aigües, la immensa majoria de municipis opten per la segona opció per "la necessitat de finançament, la qual satisfan amb el cànon que paga l'empresa concessionària" -una quantitat que després poden destinar a fins que no tenen res a veure amb la millora de les instal·lacions. A Catalunya, de les 530 plantes, 422 són de gestió privada; 73, mixta, i 35, pública. Al País Valencià, 108 sistemes de sanejament són de gestió privada; 21, mixtos; i dos són públics; mentre que a les Illes, en canvi, l'Agència Balear de l'Aigua controla 93 depuradores i les 50 restants són privades -moltes en mans de propietaris d'hotels i càmpings.

L'adjudicació dels contractes d'explotació de les depuradores queda regulada per la llei de contractes del sector públic, una de les normes clau per a vigilar i frenar la corrupció,

però que compta amb diverses excepcions que beneficien l'oligopoli de l'aigua. Entre aquestes, tot i que no sempre és el més habitual, destaca l'anomenat "negociat sense publicitat", és a dir, quan l'anunci de la licitació no es publica en

cap butlletí, sinó que la mateixa administració convida l'empresa a participar. "En el sector de les depuradores, per poder fer un bon negoci, es juga amb aquests límits legals i amb concessions que poden durar dècades", matisa Babiano, per a qui aquests procediments responen "a una deixadesa de l'administració o, simplement, perquè es busca finançament" a costa dels contribuents.

En 2011, en un context de saqueig de diners públics a través del servei de sanejament valencià, i després d'ana-

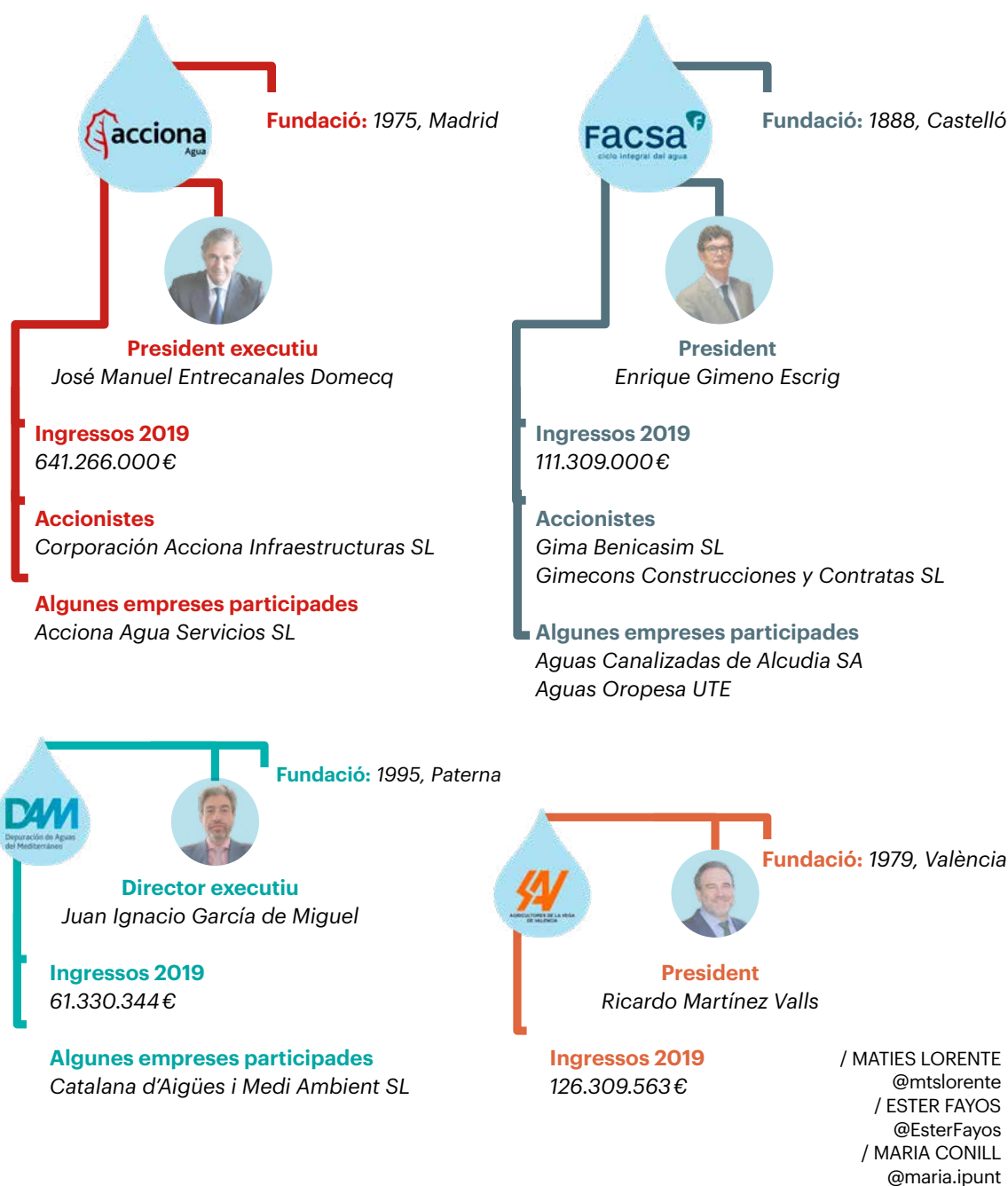

Principals empreses explotadores de les depuradores de Catalunya

litzar la gestió dels serveis bàsics de 52 municipis, el Tribunal de Comptes espanyol va concloure que la gestió privada dels serveis bàsics suposava majors despeses per a la ciutadania. En el cas de l'abastiment hídric, mitjançant una gestió directa, cada habitant abonava 44,10 euros cada any de mitjana, mentre que, amb les concessions, el pagament es disparava fins als 53,67 euros. La gestió desenvolupada des de les mancomunitats era la més costosa, amb 63,06 euros anuals per habitant. En la mateixa línia s'expressava, en 2020, el síndic

de Comptes, que calculava que podrien estalviar-se 12,8 milions d'euros anuals en la despesa de les depuradores si l'entitat pública de sanejament (EPSAR) gestionara la seua totalitat. Així i tot, el model mixt o privat continua imperant.

L'encariment dels impostos per fer ús d'un servei essencial no és l'únic efecte de la privatització, sumada a la manca de transparència. Francesc La Roca, economista i membre de la Fundació Nova Cultura de l'Aigua al País Valencià, parla de "la greu pèrdua del poder fiscalitzador de la ciu-

causes judicials, qui amenaça ara la supervivència de l'Empresa General Valenciana de l'Aigua SA (Egevasa) - amb un 51 % de capital públic i un 49 % en mans d'Aigües de València (Global Omnium)- és la sentència que ha anul·lat la concessió de 31 depuradores per vulnerar les regles "d'igualtat, transparència i concurrència". En l'esfera privada, Facsa, que controla un 85 % de les plantes depuradores de Castelló, està sent investigada per un presumpte delictes de suborn a Carlos Fabra (PP), president de la Diputació de Castelló entre 1995 i 2001, condemnat a quatre anys de presó per defraudar 700.000 euros. La Fiscalia Anticorrupció demana inhabilitar l'empresa durant un any i una pena de nou mesos de presó per al seu president, Enrique Gimeno Escrig, qui ja va ser condemnat a un any i nou mesos de presó en el cas Gürtel.

A Catalunya, amb un negoci en tres mans -Suez, Omnium i Acciona-, destaquen els casos d'irregularitats per part d'Aigües de Barcelona -amb un 15 % de capital públic, un 70 % de Suez i un 15 % de La Caixa. L'any 2016, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya anul·lava l'adjudicació concedida a Agbar per subministrar l'aigua de 23 municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona per no convocar un concurs públic, una sentència que seria revocada pel Suprem en 2019. Prèviament, Agbar i les seues filials ja s'havien vist esquitxades per casos com el del 3 %, del finançament irregular de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC). Segons la Fiscalia, entre 2008 i 2012, Agbar va donar fins a 855.000 euros a la fundació CatDem de CDC.

La filial de la multinacional francesa també està sent investigada en l'operació Pokémon, una trama de finançament il·legal descoberta en 2012 i on han estat imputats càrrecs del PP i el PSOE de diverses comunitats per l'obtenció irregular de contractes públics. La jutgessa instructora del cas, Pilar De Lara, va titllar "d'organització criminal" l'actuació de l'empresa de tractament i subministrament d'aigua Aquagest, filial d'Agbar, que utilitzava una xarxa d'"aconseguïdors" per subornar polítics i funcionaris perquè afavoriren els seus interessos. ●

otadores alunya i el País Valencià

tadania", mentre que "el soci privat, amb la connivència de l'administració pública, fa i desfà en funció del seu benefici". "El model dona totes les facilitats per a corrompre la depuració d'aigües i, a més a més, en ser un sector molt poc glamurós, hi ha poca atenció pública i molta tradició de corrupció", rebla amb rotunditat.

Riuades de corrupció
Un dels casos més paradigmàtics de la corrupció en el procés de retorn de l'aigua al medi natural és el conegut com a cas Emarsa, sigla

que correspon a l'extingida Empresa Metropolitana d'Aigües Residuals SA -creada per l'Ajuntament de València i altres dèsset municipis per a gestionar la depuradora de Pinedo, que dona servei a la capital del Túria i la seua àrea metropolitana. En juliol de 2010, davant la situació de fallida d'EMARSA, el PP va decidir liquidar-la, la qual cosa va revelar l'existència d'un forat de dèsset milions d'euros provocat per nombroses irregularitats, que derivaren en la imputació de fins a 24 persones. Malgrat que va protagonitzar menys

titulars que altres escàndols com el cas Gürtel, en volum de diners públics -23,6 milions-, és el saqueig més gran vinculat a càrrecs del PP del País Valencià, saldat amb penes d'entre els nou mesos i els dotze anys i mig de presó. Les aigües valencianes mai han deixat d'estar enfangades. En els darrers anys, han proliferat múltiples irregularitats en altres empreses mixtes i privades. Tot i estar esquitxada en diverses

Facsa, amb un 85% de les plantes depuradores de Castelló, està sent investigada per un presumpte delictes de suborn

Ian Urbina,

periodista d'investigació

“Alguns treballadors de la flota pesquera tenen menys drets que les captures que atrapen”

Text: Maties Lorente | @mtslorente
Fotografia: Fabio Nascimento | @FabioNascimento_

Un de cada cinc peixos que es consumeixen s'ha capturat il·legalment i el mercat negre de productes del mar supera els 20.000 milions de dòlars anuals, segons les dades que recull al teu llibre. Qui n'és responsable?

Tots en som responsables, però hi ha tres nivells diferents. El primer afecta els governs. El segon, els individus com a consumidors, però també com a votants, contribuents... I el tercer són els actors del mercat, institucions que es troben a mig camí entre els governs i els consumidors individuals, però que són grans compradors de quantitats enormes de peix. La meva sensació és que, tot i que la responsabilitat és compartida, els grans responsables i els que fan menys per canviar la situació són els actors del mercat. Grans empreses, com per exemple Walmart als Estats Units, que s'encarreguen de distribuir el peix a gran escala i inverteixen vint milions de dòlars en tonyines per poder proveir les grans cadenes hoteleres estatunidenques. Molts d'aquests actors són invisibles i, per tant, és més difícil fiscalitzar-los, ja que poca gent n'ha sentit a parlar. Si veritablement volem fer net amb la pesca il·legal, l'esclavitud al mar, els vessaments... els intermediaris del mercat són els actors que poden canviar la situació de la nit al dia.

Qui s'encarrega de fer complir les normes?

Aquí és on els altres dos grans actors entren en joc. Els governs poden aprovar lleis que s'apliquin sobre els intermediaris, que és el que haurien d'estar fent. Però un dels problemes en alta mar és que es tracta d'un espai extragovernamental, un entorn estrany on no hi ha un estat amb una jurisdicció clara. Els governs, però, poden requerir els grans proveïdors, com són Walmart i CP Foods als Estats Units, per posar-ne dos exemples, que garanteixin el compliment dels condicionants ambientals i la-

borals adequats i que, per tant, l'estàndard millori. És el que ja passa amb els “diamants de sang” [obtinguts en zona de guerra], la roba ètica o la tonyina la pesca de la qual es garanteix que no ha afectat poblacions de cetacis, coneguda com a tonyina *dolphin safe*. L'altre extrem som tu i jo, els consumidors. Tothom està molt ocupat i té cent coses per les quals preocupar-se, però hi ha gestos petits que poden contribuir al canvi. Podem votar aquells programes que continguin mesures al respecte i, com a contribuents, exigir a les institucions canvis en les seves polítiques i en les seves compres públiques. També podem contribuir en organitzacions que estiguin treballant en la matèria i podem prendre decisions com deixar de comprar peix o comprar-ne només d'origen local. Totes aquestes mesures pressionen el mercat.

En el teu llibre deixes clar que les condicions dels pescadors en alta mar no són gaire diferents de les del peix que persegueixen. En quin sentit?

El que és irònic és que la realitat és encara pitjor. No a totes bandes, però en molts vaixells, els mariners migrants que treballen a coberta (no els oficials) estan menys protegits que la càrrega que transporten als vaixells. A la marina mercant les condicions són una mica millors, perquè hi ha nombrosos sindicats que vetllen pel compliment de les normatives. Però a la flota pesquera, les treballadores tenen menys cobertura que les captures que atrapen, ja que les empreses reserven una part dels diners per si hi ha algun problema amb la càrrega, però no és així si un mariner té un accident greu o mor mentre treballa. Sobretot si es tracta d'un mariner indocumentat que ha migrat: no hi ha diners, no hi ha procediment, no hi ha advocats que puguin fer res al respecte. Ni les mateixes famílies, que en moltes ocasions es

Ha dedicat gran part de la seva vida a conèixer el que passa mar endins, primer com a antropòleg i després com a periodista. Treballant a *The New York Times* va guanyar un Premi Pulitzer l'any 2009, i el 2015 va iniciar una sèrie de reportatges d'investigació sobre els buits informatius a alta mar, “més preocupat per les persones que no pas pel medi ambient o els animals”. Durant quaranta mesos ha recorregut més de 12.000 milles nàutiques arreu dels cinc oceans i altres vint mars, i ho ha recollit en el llibre *Océanos sin ley. La última frontera salvaje* (Capitan Swing, 2020).

troben en llocs remots sense cap mena d'instrument per poder fer front a la situació. Per contra, si es tracta de dues tones de tonyina, algú a l'altra banda del telèfon voldrà saber quin és el problema amb la seva compra i posarà tots els mitjans per assegurar-se el benefici. Pel que fa a les captures, hi ha assegurances, pressions polítiques i lleis i normes als contractes de negocis: es fixen compensacions si la càrrega s'entrega un dia més tard de l'acordat o si un 10% del peix arriba en males condicions, per posar-ne alguns exemples. Si un treballador emmalalteix al mar o perd un braç en un accident laboral, tot sovint sense haver rebut la paga per la seva feina, no hi ha cap mena de codi per poder-lo protegir.

Dibuixes l'entorn d'alta mar com un lloc atroç, amb vulneracions constants dels drets humans i on fins i tot és possible posseir persones. Continua existint l'esclavitud als mars del segle XXI?

No hi ha cap mena de dubte que l'esclavitud continua existint actualment en diferents formes. Quan tu i jo pensem en l'esclavitud, pensem en persones encadenades, i aquest tipus d'esclavitud encara perdura. Al *The New York Times* vam publicar la història d'un pescador a qui van lligar durant tres anys al pal del seu vaixell, on el retenien com una propietat del capità. Tot i existir, les cadenes són rares en l'actualitat, però hi ha altres formes de captura de persones que són igualment vinculants. En la indústria pesquera, a llocs com el mar del Sud de la Xina o l'Àfrica Occidental, els lligams per deutes són molt habituals. Els mariners són gent molt pobre, que no té prou recursos per viatjar a les ciutats on han de pujar a bord per començar a treballar i s'endeuten amb intermediaris. Els mariners estan obligats a treballar fins a saldar aquest deute.

Els lligams per deutes són una versió enorme de l'esclavitud que funciona en la indústria pesquera i que està molt estesa al mar del Sud de la Xina, on aproximadament entre el 50% i el 60% dels treballadors estan afectats. També existeixen fenòmens com el *shanghaiing*, un tipus de segrest mitjançant el qual la capitania dels vaixells, quan veuen que no tenen tripulació suficient per emprendre una feina que pot durar mesos, contacten amb agents poc transparents perquè aconseguixin treballadors a qualsevol preu. Aquests agents s'adrecen als prostíbuls i els karaokes dels ports, on els mariners cerquen les treballadores sexuals, que en molts casos han estat víctimes de tràfic de persones, i un cop els localitzen, els droguen fins que perden el coneixement i els transporten als vaixells, on els mariners es desperten sense altra alternativa que passar mesos al mar. Ho sabem perquè hem pogut parlar amb dues persones que han format part d'aquest procés. Aquestes persones són esclaves i n'existeixen milers.

Les situacions que descrius ara, però també al llibre, són escandaloses. Quina relació hi ha entre les vulneracions de drets humans que es donen a alta mar i la falta de comunicacions? Pot ser l'oceà l'últim forat negre informatiu al planeta Terra?

Els pols o l'espai exterior són llocs que, com la mar, pertanyen a tothom i a ningú al mateix temps i són, d'alguna manera, entorns complicats, però no hi ha molta gent en aquests indrets. En canvi, hi ha 56 milions de persones que treballen als oceans. Un 80% dels productes que consumim arriba per mar, igual que el 50% de la proteïna que consumim... És un univers en auge on la gent viu i treballa, però que, al mateix temps, no compta amb ningú que faci com-

“ ”

No hi ha cap mena de dubte que l'esclavitud continua existint avui dia en diferents formes

Un 80% dels productes que consumim arriba per mar, igual que el 50% de la proteïna que ingerim

plir la llei. Els crims ocorren contra persones i llocs que són els més invisibles. Tens una zona que, jurisdiccionalment parlant, està fora d'abast, sense policia, on la llei és tèrbola i cap govern té l'autoritat única. I com els crims ocorren tan lluny, hi ha molt poca llum sobre els casos. I això significa que estan fora del radar dels grups de defensa dels drets humans, periodistes i governs.

“ ”

El que em va captivar de la mar va ser aquesta tribu en diàspora transitòria que viu vides extremes

S'ha normalitzat la presència i l'ús d'armes de foc al mar sense una infraestructura de normes

Ser corresponsal a terra ferma és molt més comú que ser corresponsal al mar. Què et va fer voler investigar sobre el que passa allà?

Un aspecte té a veure amb el fet que era antropòleg abans que periodista. Això és important perquè des de petit m'han fascinat les illes que veia als mapes, sempre hi ha hagut alguna cosa fascinant en els petits punts perduts en la immensitat blava. Però el que em va captivar de la mar va ser aquesta tribu completa de persones en una diàspora transitòria que viuen vides extremes i de les quals rarament sents parlar. Des del punt de vista periodístic, sabem que als reporters ens encanta trepitjar neu verge. Hi ha pocs temes que puguin tenir tant de recorregut, tot i que és dur de l'hòstia arribar fins allà. Em preocupa la fauna i el medi ambient, però em preocupen més les persones. I allà fora hi ha un grapat d'éssers humans dels quals no has sentit parlar mai, als quals els passen coses dramàtiques de les quals només unes poques persones escriuen.

Quan descrius l'episodi del segrest dels mariners als prostíbuls del port, expliques que “va ser un dels moments en els quals em vaig sentir culpable per no fer alguna cosa més per evitar el que passava davant meu”. Ha estat habitual trobar-te amb aquesta mena de situació en la teva trajectòria professional?

Cada dia. Estimo la meua professió i soc un ferm creient en el que fem. Si beus aquesta medicina, creus que el periodisme ajudarà les persones de les quals parlem. Però de vegades, cada dia, ens preguntem si és suficient. Sobretot en històries on estàs en primera línia i veus persones reals que sofreixen molt per les situacions que viuen.

Després tornes a la teua vida còmoda i escrius per un grapat de gent amb vides còmodes que et llegeixen. De vegades em pregunto si és suficient o si hauria de travessar la línia que em separa de l'activisme. Després penso que soc vell, però no tant, i encara puc escriure alguns capítols més sobre aquestes històries i per un temps continuaré fent el que he fet fins ara. El més divertit és que la gent pensa que el que motiva a fer-ho és que soc un addicte a l'adrenalina, que m'encanten les emocions fortes. Per a mi no és això, ho admetria si fos el cas. Per a mi té a veure amb la culpa catòlica i com més conec aquestes situacions, més obligat em veig a fer alguna cosa. Ara mateix tinc un nivell de coneixements decent, així que he de treballar més intensament i motivar-me per continuar viatjant al següent lloc.

Una de les realitats que mostra la teua feina a alta mar és que cada cop són més vaixells els que contracten serveis de seguretat privada a bord. S'estan militaritzant els oceans des d'una perspectiva civil?

Ho has explicat molt bé. Quan penses en la militarització de l'oceà és important diferenciar els estats dels actors no estatals. Aquesta diferenciació va començar a acceptar-se l'any 2008, quan els governs es van adonar que no tenien res a fer contra la pirateria de les costes somalis. La pirateria ja tenia lloc a l'indret abans, però només afectava persones pobres que no preocupen a ningú. Quan els afectats van ser els vaixells de Maersk o altres companyies de transport, va passar a ser un problema. Entre el 2008 i el 2011, els pirates somalis van dirigir els seus atacs contra grans objectius i van tenir èxit en algunes de les operacions. El

que van fer els governs essencialment va ser donar permís als actors privats de la seguretat del mercat, els mateixos que formaven part d'empreses com Blackwater a l'Iraq i l'Afganistan, per expandir el seu negoci als oceans. Des del punt de vista de la història legal, s'ha normalitzat la presència i l'ús d'armes de foc al mar sense generar una infraestructura de normes: quines són les lleis, de què s'ha d'informar, que passa si infringeixes les regles, qui et vigilarà... No hi ha res d'això. I hi ha persones que maten d'altres i només es justifiquen en acusacions de pirateria. I ara sabem que la meitat dels casos eren mentides pures on les víctimes eren migrants, polissons o pescadors. La militarització d'actors no estatals és un fenomen que continua creixent i el qual ha estat poc avaluat.

Les situacions que expliques tenen lloc en vaixells que passen llargues temporades al mar, a milers de quilòmetres de terra ferma. Com es nodreix aquesta xarxa en què viuen 56 milions de persones?

Aquí és on el conflicte ambiental conflueix amb les vulneracions dels drets humans. La gran majoria dels caladors pròxims a la costa estan esgotats, però governs com el dels Estats Units o l'Estat espanyol, la Xina o Corea continuen subvencionant la indústria, noliejant cada cop més vaixells a una mar amb cada cop menys peix. La competició s'incrementa i cada cop cal anar més lluny: hi ha vaixells tailandesos a Somàlia o a Bangladesh, naus xineses a les Maldives o l'Antàrtida, recorrent distàncies impossibles. Normalment, el que fan és anar fora acompanyats de vaixells nodrissa, grans naus de càrrega que emmagatzemen el peix i abasteixen el fuel i les necessitats bàsiques

als pesquers. La nodrissa pot visitar fins a deu vaixells diferents i retorna a port amb les captures i subministra els productes que necessiten els vaixells a alta mar. Així, els pesquers poden continuar durant un any o dos sense interrupció. És el que es coneix com a transbordament a la mar. És un gran problema. Des de la perspectiva dels drets humans, ningú voldria aquesta feina, per tant, és recurrent el treball captiu, els lligams per deutes o l'explotació de persones migrants. El ritme vital a bord dels vaixells decreix, com també ho fan les condicions de vida, i al mateix temps, la criminalitat augmenta. En aquest context, hi ha pallisses, violacions o assassinats perquè ningú els veurà. Pel que fa a la perspectiva mediambiental, com poden assegurar la traçabilitat de les captures els grans intermediaris com Walmart si els vaixells nodrissa agafen peix constantment de cinc o deu pesquers diferents?

L'any 2016, un tribunal federal dels Estats Units va imposar una sanció de quaranta milions de dòlars a una de les companyies de creuers més grans del món, Carnival Corporation, per fer servir mecanismes de vessament d'aigües residuals directament al mar, sense tractar, que eludien les obligacions mediambientals. Però, en canvi, aquí s'amplien les concessions a les grans empreses i se'ls premia amb noves infraestructures. Com s'ho fan?

Aquestes companyies compten amb la millor estratègia: *lobbys & lawyers* (lobbies i advocats). És així de simple, no importa si és a l'Estat espanyol o als Estats Units. Coneixen a la perfecció com funcionen les institucions locals i com poden controlar els mitjans de comunicació. Inverteixen

“ ”

Als vaixells és recurrent el treball captiu, els lligams per deutes o l'explotació de persones migrants

grans quantitats de diners en aquests equips de “ninja”, capaços de fer coses increïbles per protegir-los. D'altra banda, tenim la condició descentralitzada de la globalització. Només en els últims cinquanta o seixanta anys s'ha normalitzat que per fer un producte es tendeixi a subcontractar cadascun dels components. La verticalitat de les empreses ha desaparegut i hi ha un cosmos d'empreses especialitzades que ofereixen els seus productes. És genial, perquè dissipa les responsabilitats i la culpa i centralitza els seus beneficis. La descentralització i la globalització són els mecanismes que fan que les grans empreses puguin continuar fent allò que els interessa. ●

a doble espai

Por o odi insuperable

L'assassinat de Samuel Luiz ha estat un punt d'inflexió pel que fa a l'homofòbia. Aquesta vegada, l'evidència ha guanyat a la frivolització

Eugeni Rodríguez i Giménez | @eugenirodriguez
President de l'Observatori Contra l'Homofòbia

El 3 de juliol, en plena celebració de l'orgull i alliberament LGTBI a tot l'Estat espanyol -a Madrid s'havien convocat aquella mateixa tarda diferents mobilitzacions-, ens arribava la notícia d'un assassinat homòfob a la Corunya. En un primer moment, l'alarma provenia d'activistes que havien vist a les xarxes socials que un jove gai havia estat assassinat. Molta ràbia i indignació en un context en el qual les agressions LGTBI-fòbiques feia dies que colpejaven el col·lectiu.

A Catalunya, segons dades de l'Observatori Contra l'Homofòbia, acumulem des de l'1 de gener 138 incidències per violències a persones LGTBI i 18 d'aquestes amb agressions físiques d'una intensitat mai vista, com l'episodi homòfob de la platja de Somorrostro, a Barcelona, on un grup d'homes atacava brutalment a quatre gais i destrossava la cara a un d'ells, que va ser intervingut d'urgències.

En un clima d'augment de l'odi vers les persones LGTBI, el coneixement que un jove gai podia haver estat assassinat va generar una reacció d'indignació primer, i revolta un cop vist com s'estava tractant el crim per part dels mitjans de comunicació i de la policia.

Els titulars deien que un jove havia mort fruit d'una baralla per robar-li el mòbil i, de forma immediata; les fonts oficials -Ministeri de l'Interior espanyol- descartaven qualsevol motivació homòfoba. Es banalitzava un crim d'odi i es tallava de cop qualsevol intencionalitat LGTBI-fòbica.

Vaig tenir l'ocasió de parlar la mateixa tarda amb les companyes de l'Observatori Contra l'Homofòbia de la Corunya, que em confirmaven que Samuel no havia mort, l'havien matat, i que era un company gai. Immediatament, diferents entitats i col·lectius LGTBI van denunciar públicament el crim i exigiren que fos tractat com el que havia estat: un assassinat homòfob.

L'històric dels crims d'odi a persones LGTBI a l'Estat està estretament relacionat amb la presència permanent a diferents àmbits sociopolítics de l'extrema dreta i els seus discursos que amb total impunitat i amb diferents formats han colpejat tota dissidència a la norma patriarcal imperant.

Un grup de nazis van assassinar la transsexual Sonia el 1991, i el tractament informatiu des del primer moment va intentar negar una evidència claríssima, l'havien matat per ser una dona transsexual. Fruit de la lluita del Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC), que es va personar per primera vegada a la història com acusació popular per transfòbia, van detenir i jutjar els assassins, criminals que tenien com a lema "tocar els tam-

bors", en referència a rebentar el cap de punks, insubmisos, transsexuals...

L'any 2000 es va perpetrar l'assassinat d'un home gai a Montgat, que va passar desapercebut, tot i que l'autor del crim va escriure a la paret de l'habitació on el van trobar i amb la sang de la víctima: "Hitler tenía razón". Han hagut de passar vint anys per jutjar-ne el responsable.

La relació de crims té un episodi molt lamentable amb l'assassinat d'una parella de gais a Vigo el 2006 on, en el judici, que es va celebrar el 2010, la defensa argumenta com a eximent jurídic "la por insuperable" de l'agressor, a qui van absoldre. Una sentència que va desencadenar un esclat de protestes que van fer que, finalment, el Tribunal Suprem revoqués la sentència i condemnés l'autor.

Al País Valencià, l'any 2013 va ser assassinat Javier Abil per un grup d'homes, que també van intentar argumentar "por insuperable" com a detonant del crim d'aquest home gai de Gandia. El tractament informatiu va voler fer creure que es tractava d'una mort fruit d'una baralla en un context de festa on s'intentava negar la motivació homòfoba. El procés judicial, on no va haver-hi acusació popular, va construir un argumentari jurídic que, al final, va fer que es retirés l'agreujant d'homofòbia. També al País Valencià van assassinar, el 2015, Lasse da Silva. El crim es va tractar de forma absolutament indigna i masclista, i es va criminalitzar la víctima, una dona trans.

L'assassinat de Juan Andrés Benítez, activista LGTBI l'any 2013 va concloure amb un reconeixement dels fets per part dels autors, vuit agents dels Mossos d'Esquadra, en un procés judicial on no es va admetre la motivació homòfoba ni la intencionalitat de matar. En tot moment es va criminalitzar la vida de Juan Andrés i desvirtuar el possible component d'odi dels autors.

El *cruising* ha patit i pateix molta violència homòfoba, que s'intenta desvirtuar estigma-

titzant aquesta pràctica. Són dos, com a mínim, els assassinats documentats que s'han donat en aquests contextos. Un es va qualificar de mort "en estranyes circumstàncies" l'any 2005, a la muntanya de Montjuïc de Barcelona, i l'altre a la platja "Txernòbil" de Sant Adrià de Besòs, on l'autor va poder fer valer de nou l'argumentari de "por insuperable".

L'aparició el 2013 del grup ultrahomòfob "Pilla Pilla" va generar pànic en el col·lectiu LGTBI. El grup feixista retenia i enregistrava en contra de la seva voluntat homes gais que havien estat contactats de forma fraudulenta per difondre'n després les imatges i criminalitzar-los com a pedòfils i depravats. En aquest cas, es va portar a judici els agressors, que van ser condemnats.

Aquest repàs pels crims d'odi es podria completar amb els fets de Sitges de 1996, on l'equip de govern de l'Ajuntament va ordenar fitxar els homes gais que passejaven per l'esplanada. La tensió que va produir aquest atemptat contra els drets fonamentals es va traduir en tot un clima orquestrat en l'àmbit mediàtic, que frivoltava i estigmatitzava el col·lectiu gai amb el resultat d'una gravíssima agressió a un cambrer d'un bar d'ambient. La manifestació de protesta organitzada pel FAGC i entitats antifeixistes va ser rebuda violentament per una part del poble que va insultar i agredir els manifestants.

El clima d'impunitat

El fil conductor és sempre la impunitat amb la qual actuen els autors dels crims i on sempre s'intenta per tots els mitjans esborrar qualsevol motivació d'odi, arribant a fer valdre la por a un contacte sexual homosexual com a justificació a un atac amb resultat de mort. Un altre in-

dicador és invisibilitzar sempre les motivacions LGTBI-fòbiques de l'autor i especular sobre les causes de la mort, tractar-la com un accident, una baralla o un robatori.

Fonamentalment, l'extrema dreta vol desvirtuar i banalitzar la conquesta i la lluita pels drets i llibertats en matèria d'igualtat i LGTBI i qüestionar les polítiques públiques que fan front a la violència de gènere. Posa el focus en l'odi al diferent i a les persones que "venen de fora", i crea estigma amb les persones racialitzades i migrades.

La revolta davant el constant degoteig d'agressions vers el col·lectiu LGTBI exigeix polítiques públiques efectives que actuïn sobre el fons de les violències que patim

L'assassinat de Samuel Luiz ha estat un punt d'inflexió, tot i intentar de nou activar totes les eines per construir un relat buit de component d'odi, aquesta vegada l'evidència ha guanyat a la frivoltzació.

La revolta davant el constant degoteig d'agressions vers el col·lectiu LGTBI ha demandat polítiques públiques efectives que actuïn sobre el fons de les violències que patim. Cal actuar ja en l'educació i la prevenció. Aturar la impunitat requereix també capgirar un imaginari on l'agressor no se sent mai interpel·lat.

Darrere les dades sobre LGTBI-fòbia hi ha històries, situacions que s'han de gestionar i acompanyar.

Caldria treballar des de la narrativa de les persones afectades. Aquestes són les protagonistes del procés que disposen d'agència i paper actiu per a la recuperació del seu benestar emocional, tot considerant el millor itinerari que vulguin donar al recorregut del seu cas.

No podem naturalitzar ni normalitzar cap mena d'agressió o discriminació per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere. És necessari fer front a totes les agressions que patim, fer visible l'impacte que tenen sobre les nostres vides i articular estratègies per poder combatre aquestes violències estructurals.

És important reportar les incidències i documentar-les amb dades per constatar l'impacte que tenen. Cal també donar respostes sortint al carrer i denunciant públicament totes les agressions sofertes. I cal exigir polítiques públiques efectives que donin suport a les víctimes de forma especialitzada i específica. S'han d'implementar totes les eines necessàries per poder garantir tots els nostres drets i llibertats per viure sense por i sense odi ●

pàgina oberta

La 'culpa' de la violència masclista tampoc és del futbol (espòiler: ni de l'alcohol)

Rut Vilar | @rut_vilar

Periodista i llicenciada en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Investigadors de l'Escola d'Economia i Ciències Polítiques de Londres han publicat en plena Eurocopa un informe que conclou que les denúncies per violència masclista augmenten després dels partits de futbol. L'estudi es basa en l'encreuament de dades d'avís a les autoritats per casos de violència contra dones amb dies i horaris de partits a Anglaterra. "L'alcohol, no les emocions, és el responsable de què els abusos domèstics augmentin després dels partits de futbol", asseguren els responsables de l'informe.

En la mateixa línia s'expressava el viceministre de Justícia britànic, el conservador David Wolfson, les hores prèvies a la final entre Anglaterra i Itàlia: "Sabem que la violència masclista augmenta quan hi ha grans partits de futbol i encara que tots volem que guanyi Anglaterra, hem de recordar-nos d'aquelles per a les quals [el futbol a casa] és una amenaça sovint acompanyada d'alcohol i violència".

La violència masclista és un problema estructural arrelat en el temps i en la cultura. Responsabilitzar d'aquesta xacra a l'alcohol, el futbol o la pandèmia, com a factors aïllats i causals, és fer-ne una anàlisi simplista. És reduir un problema estructural a fets puntuals. Sí, el món de l'esport, com el món en general, és masclista.

Desvinculada la relació de causalitat entre el món de la meua expertesa (l'esport) i la violència masclista, recorreré a veus referents de la qüestió.

Els estudis sobre violència masclista d'Esperanza Bosch i Victoria A. Ferrer fets durant dues dècades insisteixen en el fet que l'alcohol i les drogues poden actuar com a facilitadors de comportaments violents,

però no en són la causa. I així ho demostra que la majoria dels homes amb problemes d'alcohol o drogues no maltracta les seves dones.

Ara bé, l'home consumidor que exerceix violència sol posar l'alcohol o les drogues com a excusa per no responsabilitzar-se del seu comportament violent. Com també ho fan els governants, en aquest cas que ens ocupa. Una mirada simple i que exigeix de responsabilitats, més fàcil de fer que assumir que les polítiques públiques, el sistema, les lleis o l'exercici de la justícia fomenten la perpetuïtat d'aquest gravíssim problema.

Les expertes coincideixen que la violència exercida per homes té una causalitat complexa i multidimensional, però les causes primàries cal buscar-les en les pautes culturals sexistes que mantenen i afavoreixen la superioritat masculina i la subordinació femenina. De la 4a Conferència Mundial de l'ONU sobre les Dones (Pequín, 1995) podríem sintetitzar que "la violència contra les dones és una manifestació de les relacions de poder històricament desiguals entre homes i dones, les quals han originat el domini dels homes sobre les dones". "Aquesta violència -s'assenyala-, deriva, sobretot, de les pautes culturals [...] que perpetuen la condició d'inferioritat atorgada a les do-

nes en la família, en el lloc de treball, en la comunitat i en la societat".

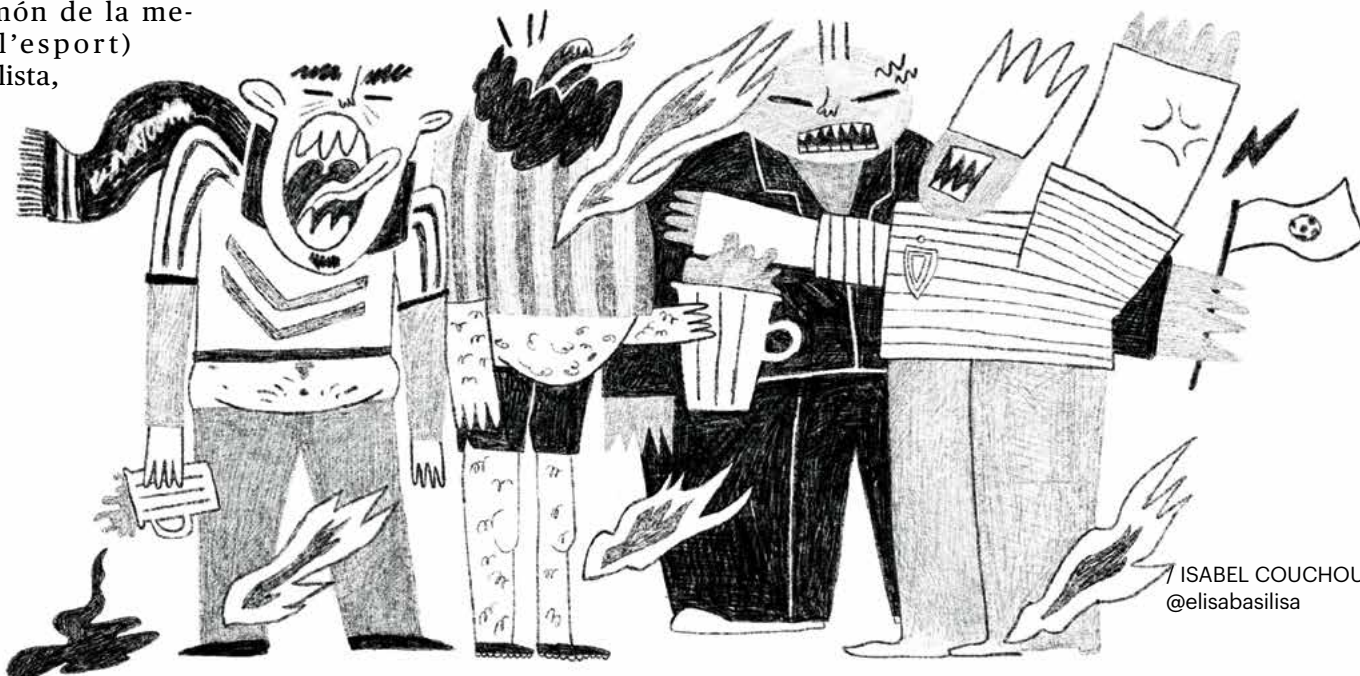
En la mateixa línia, m'agradaria incloure aquí un parell de línies resumides de la *Guia de recomanacions per a la detecció de violència masclista en homes* impulsada per l'Ajuntament de Barcelona: "Els valors, creences i mandats sobre 'el que un home ha de ser', transmesos per la societat tradicional i patriarcal, són la base d'aquesta violència. En aquest context, el sexisme legitima la desigualtat de poder que situa en una posició social dominant l'home respecte a la dona. I també respecte als altres homes que no es comporten com a tals. Aquest és el germen del qual s'alimenta la violència masclista".

Com que assenyalar la víctima per com vesteix, què fa, amb qui va, per on i a quina hora perd força com a coartada en determinades societats que es creuen avançades i progress, es continuen subratllant factors externs al pes del patriarcat per explicar que ens maten, en lloc d'emfasitzar les qüestions apuntades per les expertes que he intentat resumir.

A partir d'aquí, subscric i lamento que l'esport de competició i, especialment el futbol professional, s'hagi configurat com un espai de difusió del discurs d'odi: del masclisme, però també del racisme, l'homofòbia o la xenofòbia. ●

“

L'home consumidor que exerceix violència sol posar l'alcohol o les drogues com a excusa per no responsabilitzar-se del seu comportament

ISABEL COUCHOUD
@elisabasilisa

Rescat, rebuda i rereguarda en alta mar

Operació de rescat de l'Aita Mari el 9 de febrer de 2020. A la pastera hi viatjaven 93 persones, 37 d'elles menors d'edat.
/ PABLO GARCÍA SACRISTÁN
@pablo_garcia_sacristan

Les organitzacions que fan rescats de migrants al Mediterrani treballen també en la millora de la informació, la coordinació i la infraestructura necessària als ports

Noa Tendero | @La_Directa

Els “nous models urbans” dels quals ja sentíem parlar abans de l'arribada de la COVID-19, ara estan a l'ordre del dia, es poden fer les ciutats més habitables? Sentim parlar també d'èxode urbà i de les restriccions a l'hora de travessar fronteres durant les vacances. Alhora, l'estat del benestar, que ha estat l'emperador nu de la nostra societat durant tant de temps, ha quedat en evidència, i la ja òbvia diferència entre classes és aprofitada per alguns a fi de polaritzar l'opinió pública inventant-se falsos enemics. “No hi ha pa per a tothom, els d'aquí primer”.

Mentrestant, a l'altra banda del Mediterrani hi ha milers de persones esperant, temptant la sort per arri-

bar a la costa europea. Molts d'elles van sortir anys enrere dels seus llocs d'origen i han hagut de passar per l'esclavisme, la prostitució forçada, la pèrdua de companys de viatge, la falta de protecció internacional, la desconnexió amb el seu lloc d'origen, i un llarg etcètera de penúries.

Alguna d'aquestes històries amb final fatal es mediatitza i aconsegueix posar la crisi migratòria al punt de mira durant una estona, com va passar amb el cas d'Alan Kurdi, el nen fotografiat mort a una platja de Turquia. La seua foto va commocionar l'opinió pública. Als antípodes d'aquesta sensibilitat -passatgera- es troben els 244 milions d'euros -900 milions, segons la Fundació Heinrich Böll- que la Unió Europea ha destinat per a

posar en marxa el Sistema Europeu de Vigilància de Fronteres. Malgrat l'enduriment del control fronterer, la migració no cessa, sinó que “els migrants busquen rutes encara més perilloses”, assegura Ana Belén, coordinadora de Metges del Món.

Al maig ens assabentàvem que l'Estat espanyol aprovava l'entrega de 30 milions d'euros al Marroc, destinats al control fronterer, que es sumaven als 41 milions que s'hi havien destinat a principis d'any. José Ramón, de L'Aurora - Grup de Suport, resumeix el context migratori així: “Frontex [l'Agència Europea de Vigilància de Fronteres i Costes] es dedica a llevar la dignitat als refugiats, retornar-los cap a Àsia sense pantalons o sense telèfon. Et topes amb eixe tipus »

» d'actuacions inhumanes i penses: amb un petit percentatge d'eixe volum econòmic es podrien salvar mol·tíssimes vides. Es podrien fer inclús polítiques d'ocupabilitat, projectes en origen perquè eixes persones no hagueren de vindre fins ací arriscant la vida. Però si això passara, s'acabarien els conflictes, es deixarien de vendre armes que els alimenten, deixarien de tindre gent ací que pot treballar en els camps per una misèria i en situació irregular" i conclou "açò no és casualitat, açò és una cadena". Segons dades del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, l'Estat espanyol guanya 20.000 milions a l'any només amb la indústria armamentística.

Qui s'oposa a aquesta cadena a través de l'ajuda humanitària es troba amb persecució i criminalització: totes coneixem el cas dels tres bombers andalusos als qui demanaven deu anys de presó per col·laborar a Grècia amb l'associació ProemAID; o el cas de Carola Rackete, capitana del vaixell Sea-Watch 3, que va ser detinguda i acusada de tràfic de persones i resistència no violenta contra un buc de guerra per entrar al port de Lampedusa, després de dies esperant que li donaren permís.

Però, hi ha solidaritat a casa nostra? Han sorgit iniciatives arreu del territori europeu que vetllen pel rescat de les persones que migren per mar i aire. Ja siga en forma de vaixells de rescat gestionats per organitzacions no governamentals com de moviments ciutadans per l'acollida de persones migrants; i la costa dels Països Catalans és un dels territoris neuràlgics on es desenvolupen aquestes activitats.

L'activisme, a tota vela

Ocean Viking, la sèrie dels Sea-Watch, l'Astral d'Open Arms, l'Aita Mari,

l'Alan Kurdi, Geo Barents o Louise Michel són alguns dels vaixells que salpen regularment al Mediterrani i ajuden les persones migrants a arribar a les costes europees. Al darrere es troben una sèrie d'organitzacions no governamentals que treballen amb diversos projectes i que minimitzen l'impacte negatiu de les polítiques frontereres. "Volem que la mar no siga un element d'assossec per a la migració", ens explica Iñigo Mijangos, de l'Aita Mari.

Podríem pensar que, per la pandèmia, la immigració irregular hagués disminuït, però les organitzacions que hi treballen ho desmenteixen i afegixen que ha fet empitjorar les condicions d'acollida. "Considerem que la COVID-19 ha estat una coartada més", explica Mijangos, i denuncia que "se'ls ha acollit sense separar els casos malalts dels sans, les con-

dicions sanitàries han sigut molt lamentables", i per a les ONG també ha tingut conseqüències: "S'han endurit les quarantenes, que no s'aplicaven a qualsevol altre tipus de vaixell o de ciutadà".

Després de cada missió, aquests vaixells han de tornar a port a fer reparacions, reposar subministraments i descansar. Les normatives que han de complir són molt estrictes i sovint arbitràries per a poder accedir als ports europeus, per això, el temps de reparacions i modificacions es pot allargar setmanes, i fins i tot mesos.

On dormen els vaixells

Al port de Barcelona, el vaixell Astral d'Open Arms fa els canvis de tripulació i passa la nit al port de Badalona. Al port de Borriana (a la comarca de la Plana Baixa), des de fa alguns anys hi conviuen vaixells

de rescat i de pesca. Tot comença el 2015, amb l'arribada del vaixell de Metges sense Fronteres, i després, l'any 2018, amb l'Open Arms. "Llavors, la gent que estàvem als moviments socials ens hi apropàvem a títol personal i oferíem col·laborar", explica Vicent, de L'Aurora. Més tard va arribar l'Alan Kurdi i els voluntaris s'adonaren que no podien cobrir les seues necessitats, "incidien en coses que no podem fer tothom". Llavors, molts voluntaris començaven a buscar ajuda per la seua banda i "encara que hi havia molta voluntat de treballar i cooperar, no hi havia una estructura que ho gestionara i era una mica caòtic".

De la necessitat d'organitzar aquesta feina van sorgir dos projectes: el Centre de Suport a les ONG de Rescat del Mediterrani (Cesormed) i l'Aula Didàctica de Migracions. Però no només això, també es crea L'Aurora - Grup de Suport: "Ens vam trobar amb la necessitat de donar-li forma jurídica a l'entitat". Aquest pas ha fet que el que va començar

Un dels membres del grup de suport L'Aurora / NOA TENDERO

Panoràmica des d'un dels drons utilitzats pels rescats al Mediterrani

com un voluntarisme individual passe a una organització estructurada. “Constituir-nos com a entitat ha donat peu a això, al fet que els canals de comunicació moltes vegades siguin més directes i fluids, i al final més operatius”, afegeixen.

A més, la convivència al port no és fàcil. Des de l'ONG expliquen que “logísticament, és complex, perquè el port és petit i les nostres activitats es miren amb prou recel”. Aquesta qüestió, a més, és difícilment regulable, ja que segons la llei de ports de 2014, la solució d'aquest tipus de situacions és discrecional. És a dir, al final, és una qüestió arbitrària. Un dels reclams de L'Aurora és precisament “que es deixi l'arbitrarietat de banda i es comencen a regularitzar una sèrie de qüestions que no es poden deixar en mans de l'atzar i de qui estiga al poder a cada moment”.

Espai comú i respecte

Ara, des de L'Aurora, amb l'acord de la resta de les ONG de rescat

marítim, treballen per crear un espai comú, on hi hagi material de reparació que es pugui compartir, i on es puguin dur a terme tasques de reparació a l'ombra o menjar en terra ferma, i no necessàriament al vaixell. “Estem parlant de dignificar un poc el seu treball, perquè arriben ací dient: ‘Ostres, que a gust estem’. Per l'acollida de la gent i pel suport, però a banda perquè puguem treballar en condicions”.

El Cesormed, precisament, va d'això: “Volem desenvolupar un projecte amb totes les mesures tècniques legals i que complisca tot el que demana la llei per a desenvolupar-ho i que respongui a les necessitats dels vaixells”, detalla Vicent.

Les ONG creuen que així, de pas, es millorarà l'harmonia del port amb la resta de vaixells, ja que ara,

malgrat que paguen la llum, l'aigua i el varador com els altres, se'ls mira amb malfiança. Per a revertir

De la necessitat han sorgit el Centre de Suport a les ONG de Rescat del Mediterrani i l'Aula Didàctica de Migracions

aquestes tensions, des de L'Aurora també preparen un memorial on es recopile l'activitat econòmica que desenvolupen els vaixells al port, ja que calculen que aproximadament el 50% de la feina al varador és dels vaixells de rescat i això deixa molts beneficis als territoris de l'entorn.

Les Illes acullen

A les Illes, el suport a les persones migrants té característiques diferenciades: hi arriben directament amb pasteres, però sobretot amb avions. “Normalment, arriben per aeroport amb visat de turista i es queden en situació irregular”, explica una integrant d'Obrim Fronteres a Menorca. La ubicació geogràfica a una menor distància

de la costa d'Algèria comporta que s'haja articulat una ruta pròpia des d'aquest país africà.

La policia intercepta les persones migrants abans d'arribar a la costa i les deté. Poden recloure-les a una comissaria durant 72 hores, en funció de cada cas, i després o se les posa en llibertat, o s'inicia un procés d'expulsió, o se les trasllada a un centre d'internament d'estrangers a qualsevol punt del territori espanyol. Segons Carlos Martín, coordinador de Refugees Welcome a les Illes, “avui dia, el nombre de subsaharians que aconseguixen passar i quedar-se és mínim, durant el darrer any veiem com el ministeri els retorna al seu país d'origen passades les 72 hores”.

Al territori illenc treballen en tres línies d'actuació: divulgació del drama humanitari, participació en els protocols d'acollida i supervisió del seu compliment, i ajuda a les famílies per a localitzar els seus parents desembarcats o desapareguts. ●

El col·lapse inevitable al Líban

El país s'enfronta a una pobresa creixent, a la inflació i l'escassetat de serveis bàsics mentre l'elit dirigent cerca només salvar-se a si mateixa

Oriol Andrés Gallart | @oriolandres
Beirut

L'obscuritat és l'indici més palpable de la crisi libanesa. Beirut, una ciutat habituada al bullici nocturn i sempre ben il·luminada, se submergeix ara en una foscor absoluta tan bon punt es pon el sol. L'Estat amb prou feines pot garantir tres o quatre hores d'electricitat diàries i la majoria de llars i negocis depenen de generadors privats, que funcionen amb un dièsel ara també escàs. A les palpentes, acompanyades per la llum tènue del telèfon mòbil, les habitants de Beirut es mouen per una ciutat fantasma.

La manca d'electricitat malmet aliments i ofega les beirutines durant les caloroses i humides tardes d'estiu, però sobretot -i més greu- posa en risc el subministrament d'aigua corrent o el funcionament d'equipaments mèdics vitals. S'acosta una "catàstrofe", advertia en un comunicat la patronal hospitalària, que indicava que "els establiments mèdics són incapaços de trobar gasolina per a fer funcionar els generadors fins a vint hores diàries".

En un país on tot està privatitzat, cada cop són més famílies les que no poden accedir a serveis bàsics com la salut o l'educació

La guerra civil libanesa (1975-1990), va consolidar un sistema polític feudal, en què unes poques famílies es reparteixen el poder

Tanmateix, allà on més dolorosament es reflecteix l'enfonsament del país és a les benzineres, on es formen agòniques cues per a omplir els dipòsits. "Les cues de la humiliació", les anomenen unes libaneses estupefactes per una escassetat difícil d'explicar. Els propietaris dels establiments acusen el Banc Central Libanès (BCL) de no pagar a temps als importadors del combustible, que està subvencionat. El BCL, en canvi, rebateja que la culpa és dels distribuïdors, que envien il·legalment la benzina a Síria, on es ven d'estraperlo amb un benefici major gràcies -precisament- al fet que l'Estat libanès la subvenciona.

Empoderats de manera sobtada, alguns propietaris i encarregats de benzineres assenyalen les escollides que tindran accés al combustible, així com aquelles persones sense sort ni padrí que hauran d'anar-se'n. Compren i venen favors, perpetuant a petita escala una estructura clientelar i corrupta que està darrere de la crisi libanesa. Mentrestant, a les portes de les estacions de servei, s'hi produeixen avalots, discussions i fins i tot baralles a trets, entre unes ciutadanes que ja no saben com canalitzar la desesperació.

Perquè el vertader drama no és el que es viu als carrers, sinó en la intimitat de les cases. Gairebé la meitat de la població libanesa es troba sota el llindar de la pobresa, i un bon nombre de famílies hi ha arribat de manera precipitada i inesperada. Fins fa, com qui diu, quatre dies, eren classe mitjana. Però la moneda local ha perdut un 90% del seu valor en poc més de divuit mesos. I en una economia fortament dolaritzada en què gairebé tot s'importa, això ha devastat el poder adquisitiu de les libaneses.

Així, una família que ingressa uns tres milions de lliures mensuals, comptava fa un any i mig amb gairebé 2.000 dòlars a la seva disposició, mentre que ara amb prou feines en té 100. En paral·lel, productes com l'oli de gira-sol s'han encarat un 1.100%. O l'arròs, un 627%. Segons un estudi de la Universitat Americana de Beirut, a causa de la inflació, les famílies gasten en aliments un import que és, de mitjana, cinc vegades el salari mínim, una xifra molt superior als ingressos mitjans de gairebé tres de cada quatre llars.

A la vegada, la majoria de libaneses tampoc pot recórrer als propis estalvis en dòlars, ja que han

quedat segrestats en el corralito d'uns bancs que funcionaven seguint un esquema d'estafa piramidal. Atreïen els capitals de la diàspora libanesa amb uns interessos molt superiors a la mitjana mentre destinaven bona part dels seus ingressos a finançar un Estat que naufragava. Quan les remeses van començar a disminuir i els bancs van veure's obligats a parar màquines, hi havia un forat de desenes de milers de milions de dòlars.

La cara real dels líders

Des del menjador de casa seva, Elias, a la cinquantena, demana al periodista si sap on aconseguir uns medicaments necessaris per a la malaltia crònica que pateix el seu pare. Com el combustible o alguns aliments bàsics, els medicaments estan subvencionats per l'Estat -a un cost avui inassumible per a les arquitectures públiques-, i darrerament també escassegen.

En un país on tot està privatitzat, cada cop són més famílies les que no poden accedir a serveis imprescindibles com la salut o l'educació. "He hagut de tornar l'ordinador de la meua filla perquè no podia assumir les quotes", assegura Elias. "I no sé com m'ho faré per a pagar-li el pròxim curs d'universitat", explica aquest veí del barri beirutí Mar Mikhaël, que fins fa poc administrava el patrimoni familiar: un parell de pisos i un local que els permetien viure folgado. Però l'explosió al port de Beirut del 4 d'agost de 2020 -que va deixar 207 persones mortes i 6.000 de ferides- va destruir les seves propietats i van quedar a la ruïna.

La deflagració no només va esmicolar bona part de Beirut i la seva economia, sinó que a ulls de moltes libaneses, va acabar de revelar la vertadera cara de l'elit política governant.

No va ser fàcil. La pàtina que recobria la closca buida a què havia quedat reduït l'Estat libanès va trigar a caure. La guerra civil libanesa (1975-1990), va consolidar un sistema polític feudal, en què unes poques famílies i exsenyors de la guerra, reconvertits en polítics, es reparteixen el poder i el territori d'acord amb la pertinença confessional religiosa, malgrat dissimular-ho, sota una aparent democràcia parlamentària. La conseqüència: clientelisme, corrupció i mala governança. Però en temps de vaques grasses, la majoria de libaneses ho veïen amb naturalitat.

Des de fa setmanes, la foscor s'apodera de la nit libanesa. Imatge presa el 26 de juliol a Beirut / ORIOL ANDRÉS @oriolandes

Fins ara, que s'ha convertit en un pols per la supervivència del règim o de la ciutadania, com explica la Lara Bitar, fundadora i editora del mitjà periodístic d'investigació *The Public Source*: “Tot el que envolta el règim està col·lapsant, precisament, perquè el règim segueix en peu. I està lluitant amb tot allò que té al seu abast per a mantenir el control sobre el poder”.

L'elit política no només es va mostrar indiferent a l'onada de protestes anticorrupció que, a finals de 2019, va sacsejar el país de nord a sud, despertant moltes esperances de canvi. També s'ha negat a abordar les reformes que li exigia la comunitat internacional -des del govern francès fins al Fons Monetari Internacional- com a condició per rescatar el Líban.

Però va ser la seva reacció arrogant i insensible posterior a l'explosió del port la que més va coure a moltes ciutadanes. De nou, la classe política va fer pinya per a garantir-se la impunitat. Un punt d'inflexió -considera Nizar Saghie, advocat que lidera l'organització Legal Agenda- que impossibilita el retorn a l'antic statu quo: “La relació amb els líders no era només una qüestió d'interessos, era també emocional. És com un grup de creients que veneraven déus i de cop descobreixen que eren el diable”.

Lara Bitar també considera que el règim està tocat de mort, tot i que l'agonia pot durar anys. I les condicions de la vida de la gent encara es poden

deteriorar molt, sobretot si es retiren els subsidis. El problema -assenyala- és que en l'actual context d'escassetat, els partits polítics estan usant “el que se suposava que eren serveis públics per mantenir la lleialtat dels seus seguidors: combustible, ajuts econòmics o accés a *privilegis* com electricitat o aliments”. A més, tem que, de nou, la comunitat internacional acabi rescatant aquesta elit, fent ulls grossos a la corrupció, en pro d'una estabilitat beneficiosa per a Europa.

El pla B

Fruit de les protestes del 2019, en una trajectòria similar a les del 15M, han sorgit nombroses organitzacions opositores de base que han anat sumant petites victòries, però no hi ha hagut la capacitat de generar un moviment fort a escala nacional.

Per ara, la ciutadania s'enfonsa en un estat de depressió col·lectiva i falta d'esperances, també agreujat per l'impacte del coronavirus. “Fer qualsevol activitat, treballar... tot es converteix en un repte al Líban. Com molta gent, estic exhausta, insegura de si arribaré a l'endemà”, afirma la Lara. Molts busquen un pla B i tot indica que el nombre de persones migrants ha crescut. El Canadà, l'Estat francès i l'Àfrica Occidental n'han absorbit la majoria.

Una nova onada d'emigrants que deixen enreure la il·lusió d'haver pogut canviar un país que ara es troba al llindar d'una crisi humanitària.

I que deixen de banda els eslògans reivindicatius de la seva revolució personal i col·lectiva per respondre a la urgència de tirar endavant. Avui el pes de la incertesa enfonsa el país, cansat de demostrar la seva capacitat de resiliència. Els problemes són més grans que qualsevol solució, i qualsevol solució implica noves privacions, renúncies i injustícies. ●

La reacció arrogant i insensible de l'elit política posterior a l'explosió del port és la que més va coure a moltes ciutadanes

Els problemes són més grans que qualsevol solució, i qualsevol solució implica noves privacions, renúncies i injustícies

commonscloud.coop

- ♥ Tecnològic
- ♥ Programari lliure
- ♥ Cooperatiu

- ▶ oficina
- ▶ correu
- ▶ meet
- ▶ ERP

Allibera't dels #GAFAM per a teletreballar i comunicar-te
<hola@commonscloud.coop>

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

La **Directa** utilitza els serveis de
foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

En comú, fem camí
Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPARTIDORA

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Torreta de Miramar 1 baix 3, Benimaclet (València) - larepartidora.org

L'independentisme moderat d'Sturgeon es consolida a Escòcia

La primera ministra escocesa va escombrar el seu predecessor, Alex Salmond, recollint la base electoral del laborisme i amb la mirada posada en un futur referèndum

Michael Doherty | @La_Directa

La victòria per majoria simple a les eleccions del mes de maig del Partit Nacional Escocès (SNP) va evidenciar de nou la preeminència al país de la principal formació independentista, que reclama a Londres la convocatòria d'un nou referèndum d'autodeterminació. D'altra banda, els comicis també van consolidar com a referent polític a l'actual primera ministra, Nicola Sturgeon, que es presentava amb una imatge de gestora competent i va deixar fora de joc el seu predecessor, Alex Salmond.

Aquest últim, exlíder del partit i exprimer ministre, envoltat en un escàndol per denúncies d'abús sexual contra nou dones -assumpte pel qual va abandonar les files de l'SNP- va presentar-se a les darreres eleccions amb una nova formació pròpia, Alba. Aquest partit aglutinava diferents corrents contraris a la preponderància de l'*sturgeonisme* en el moviment independentista. Brandint un discurs crític amb la política fiscal de l'SNP i reaccionari respecte a diverses qüestions socials, finalment no va aconseguir cap escó. Aquest fracàs també va posar fi a les pressions d'algunes faccions que demanaven la celebració d'una nova consulta, com més aviat millor, amb vistiplau estatal o jurídic o sense ell. Alhora, va reforçar el gradualisme de l'SNP d'Sturgeon, que proposa la celebració d'un futur referèndum a mitjà termini, al llarg de l'actual legislatura.

La consolidació de l'SNP i la seva cúpula com a força independentista preeminent no és casual, i ve de llarg. Des de la seva arribada al poder el 2007, els líders del partit s'han centrat a fer sentir el seu punt de vista i reafirmar el seu perfil propi enfront de les decisions preses des de Londres. Diverses polítiques retrògrades imposades per successius executius britànics, tant laboristes com conservadors, els han facilitat la feina. L'SNP ha sabut aprofitar la seva oposició a les polítiques

d'austeritat més extremes i emmarcar-les dins d'un discurs propi: a una Escòcia socialdemòcrata això no s'accepta, i en el marc d'una independència salvaguardada per l'SNP no ocorrera.

Ocupat l'espai del laborisme

És cert que aquesta mena d'estratègia no hauria resultat rendible a l'SNP si el partit no s'hagués cenyit a una política de centreesquerra els darrers anys, acaparant l'espai anteriorment ocupat pel Partit Laborista. Els laboristes havien dominat la política escocesa des de la Segona Guerra Mundial, quasi fins al referèndum de 2014, però s'han encallat després d'un llarg període de vaivens ideològics. De fet, a més del poder, l'SNP també ha heretat algunes característiques del nou laborisme de Tony Blair, sobretot aquella de destacar com a virtut l'anomenat *managerialism*: una suposada capacitat per gestionar l'administració pública més enllà dels interessos i les preferències ideològiques, en pro del benestar de tota la ciutadania.

Dins d'aquest marc discursiu, s'ha començat a presentar a Sturgeon com a gran gestora competent, no tant a l'estil Blair sinó més aviat com una Merkel escocesa, amb una sèrie de qualitats -sensatesa, seny, racionalitat- que la diferencien de la classe política a Londres. I és ara que troba l'antagonista perfecte: un Boris Johnson arrauxat i impetuós, l'encarnació de l'excepcionalisme anglès que troba la seva expressió constitucional en el Brexit, al qual s'oposa la gran majoria de població escocesa.

En aquest sentit, i a diferència de la campanya del 2014, el camí cap a la independència podria estar més a prop. A 2020, segons diverses enquestes, els favorables a l'emancipació van arribar a superar el 50 %, encara que aquest suport s'ha afeblit des de fa uns mesos.

Segons el periodista i escriptor escocès Jamie Maxwell, la batalla entre Sturgeon i Salmond ha passat factura al moviment. Tanmateix, tot i supo-

Polítiques retrògrades dels successius executius britànics, tant laboristes com conservadors, els han facilitat la feina

Els laboristes havien dominat la política escocesa des de la Segona Guerra Mundial, quasi fins al referèndum de 2014

Nicola Sturgeon presenta el manifest per un nou referèndum el 15 d'abril a Glasgow

sar un entrebanc pel partit, “no és la pitjor cosa. Sturgeon és conscient que l'argument econòmic per a la independència s'ha de reformular, i sap que la majoria d'escocesos no vol una altra consulta mentre el coronavirus segueixi fent estralls”.

Eixamplar la base

La necessitat de consolidar una majoria sòlida a favor de la independència -al voltant del 60%- segueix sent el gran repte del moviment. Una altra formació també rellevant en el panorama polític és el Partit Verd Escocès. Té vuit diputats al Parlament autònom, i podria entrar en un govern de coalició amb l'SNP al setembre. Representen la força independentista d'esquerres més robusta del país, tot i l'existència de corrents dins de l'SNP de la mateixa tendència ideològica.

Tot i això, segons Maxwell, la meta del partit dominant des de 2015 és “conquerir la classe mitjana escocesa, els euròfils, liberals” o empresaris que treballen en l'àmbit local o internacional, “una estratègia que ha coartat el seu radicalisme”.

Aquest gir cap a la dreta marca la possibilitat que en la propera campanya per a la independència s'imposi un discurs més europeista i es limiti el marge d'actuació dels actors d'esquerra, els vots dels quals l'SNP donaria per aconseguits, ja que no s'alinearien mai amb l'Estat britànic, almenys mentre hi governin els conservadors. Quedaria per veure si la confluència de sectors crítics que van crear una visió radical i atractiva per a l'electorat el 2014 serien capaços de tornar a fer-ho.

En una nova campanya, “els verds i altres formacions d'esquerra fomentaran les seves pròpies perspectives, amb més o menys èxit”, explica Maxwell. Però recorda que després del referèndum de 2014, l'SNP va absorbir el gruix d'activistes dels moviments socials, amb l'energia dels més progressistes -com la Campanya d'Independència Radical- dissipant-se rere el canvi d'escenari polític.

“La base militant de l'SNP és enorme -més de 100.000 persones-, i el partit té milers d'activistes veterans que van porta a porta a les circumscripcions estratègiques i mobilitzen suport”, comenta Maxwell. “Després del fracàs del 2014, la direcció del partit ha après com fer servir les seves bases per guanyar eleccions. Cap altre partit a Escòcia pot reunir els recursos materials i polítics de l'SNP. En cas d'un nou referèndum, la campanya per a la independència prevaldrà o morirà segons la iniciativa que fomenti Sturgeon”, afegeix el reporter.

Londres, contrària a un nou referèndum

Tot quedarà en paper mullat si l'Estat britànic impedeix la celebració d'una nova consulta. La potestat de convocatòria queda recollida a la llei, però les discrepàncies sorgeixen quan es planteja quin és l'organisme amb competències per activar-la. En tot cas, com que Escòcia té un poder jurídic propi, s'hauria d'emetre una decisió des dels tribunals escocesos.

Queda per veure si el govern de Johnson hi actuarà amb la deguda cura. Per ara, s'oposa a donar via lliure a la celebració d'un altre referèndum. Tanmateix, la seva imprudència política -plasmada, sobretot, en la seva gestió del Brexit- li ha aportat una mala fama a Escòcia, fins i tot entre els votants unionistes, la qual cosa podria beneficiar encara més als independentistes i ser la clau del seu èxit, segons Maxwell.

“Una campanya pel ‘Sí’ exitosa implicaria un atac populista contra la legitimitat política i social del govern britànic i posaria l'accent en el caràcter elitista i corrupte de la gestió de Johnson”, argumenta Maxwell. També plantejaria “un futur clarament socialdemòcrata per a Escòcia fora del Regne Unit, basat en la transició ràpida a una moneda pròpia i en una gran inversió estratègica en l'Estat del benestar i l'economia verda”, conclou. ●

La necessitat de consolidar una majoria sòlida del 60% a favor de la independència segueix sent el repte del moviment

La base de l'SNP és de més de 100.000 persones, i el partit té milers d'activistes veterans que fan el porta a porta

AJUDA HUMANITÀRIA O DISTOPIA? **EL PERILL DE LES DADES BIOMÈTRIQUES**

Escàndol a les Nacions Unides per haver compartit una base de dades de les refugiades rohingyes amb el govern de Myanmar, de qui havien escapat

L'anàlisi de Júlia Codina | @JuCodina

Analista en conflictes, acció humanitària i fragilitat a l'OCDE

Deia Txékhov que si una pistola apareix a la història és perquè es dispararà. La recopilació de dades sobre grups marginats pot ser quelcom arriscat, i la comunitat rohingya no és aliena al fet que la seva informació personal es pugui utilitzar per atemptar -encara més- contra els seus drets humans.

El poble rohingya és una minoria musulmana de gairebé un milió de persones que es concentrava majoritàriament al nord de Myanmar. Tot i que ja en el passat havien patit persecucions, durant l'agost de 2017, l'escat d'una nova onada de violència a la zona amb repetits atacs militars va obligar a una fugida massiva de la població, que va buscar refugi en la veïna Bangladesh.

I la pistola, malauradament, per aquests refugiats, s'ha disparat: l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats (ACNUR) va lliurar una base de dades detallada de la comunitat rohingya al govern de Myanmar; el mateix país que els va expulsar fa gairebé quatre anys. És a dir; el mateix exèrcit que va dur a terme el genocidi contra el poble rohingya posseeix ara les seves dades biomètriques.

Les dades incloïen no només l'historial biomètric de 830.000 persones, sinó també detalls de la seva composició familiar, el seu lloc d'origen i informació sobre els seus familiars a l'estranger. El procés de registre digital captava així mateix múltiples característiques, com empremtes dactilars, reconeixement d'iris, estructura facial i veu.

Aquest tipus d'informació es pot utilitzar per impulsar la repatriació involuntària. Tanmateix, persones refugiades dels camps de Bangladesh han declarat que moltes vegades acceptaven registrar-se biomètricament amb ACNUR perquè els reconeguessin com a refugiades i obtinguessin serveis d'ajuda humanitària.

La identificació de població perseguida per poder executar assassinats selectius ha estat una tàctica habitual dels règims genocides

La identificació selectiva de poblacions perseguides per poder executar assassinats selectius i dirigir la violència contra elles ha estat una tàctica habitual dels règims genocides. I aquesta vegada, les dades estan digitalitzades: són ràpides de compartir i fàcilment accessibles. Mentrestant, l'exèrcit de Myanmar ha comprat programes espia que poden extreure dades dels telèfons mòbils, accedir a les converses telefòniques i vigilar els moviments de la gent, mostrant així la seva voluntat d'utilitzar eines tecnològiques per a la repressió.

Hi ha molts errors en el que ha passat: errades institucionals en el compliment de les polítiques i directrius de l'organització; presa de decisions equivocades, en permetre que es compartissin les dades; errors morals en les accions irresponsables d'ACNUR i en la negació contínua del seu paper, així com una actitud negligent del sector per l'absoluta manca de mecanismes de responsabilitat.

Aquestes falles tenen repercussions reals, i les dades biomètriques són immutables: romandran vinculades als cossos de les persones refugiades fins que morin. Ara que les dades s'han compartit és impossible recuperar-les.

Traïció, negoci i tracte desigual

En la seva defensa, ACNUR diu que les persones refugiades van donar el

seu consentiment. Però un consentiment real en situacions de tal asimetria de poder és gairebé impossible.

Tanmateix, hi ha un dany més profund i insidiós. Aquestes dades es van extreure del cos d'éssers humans i es van compartir amb qui explícitament ha volgut causar-los danys. És una traïció al seu dret a l'autodeterminació, a la seva dignitat i a la seva integritat física. En un moment en què els drets a les dades personals són una part fonamental de la legislació de protecció de dades a les zones del món on actua ACNUR i altres agències humanitàries, el tractament de les dades privades de forma tan insensible i amb tan poca consideració envers els desitjos i el benestar de les persones afectades és inexcusable.

Això és el que resulta tan frustrant en la resposta d'ACNUR: semblen creure que demanar a algú que confii en un govern que ha perpetrat un genocidi contra ells és quelcom raonable i que ho justifica tot. No ho és.

Evitar que això es repeteixi és bastant senzill. Si ACNUR no pot protegir aquestes dades personals, llavors, simplement no hauria de recopilar-les. Processos de registre dels refugiats exitosos han tingut lloc molt abans que entressin en joc les dades biomètriques, i encara hi ha espai per reconèixer que els riscos del registre biomètric superen amb escreix els possibles beneficis (com ja han fet alguns organismes humanitaris).

La tècnica de l'estruc d'amagar-se darrere d'una estratègia de comunicació, basada en la negació i el doble llenguatge no serveix de res. Tenim la responsabilitat de garantir el respecte i la protecció dels drets dels refugiats, i que les dades recollides en el marc de la resposta humanitària s'utilitzin per a aquesta fi i que no contribueixin a la seva persecució. ●

Concert de Duas
Semicorcheias
Invertidas i
Hannuman, el 10
de juny de 2012
al Kasal de Joves
de Roquetes
/ ROBERMM

‘Fes-t’ho tu mateixa’ contra la propietat cultural

Basats en la filosofia del ‘Do it yourself’, una munió reivindica l’autogestió en la producció de concerts i activitats d’oci cultural i s’allunya del model amb ànim de lucre

Miriam Tijani | @miriamtijani

A finals de la dècada dels setanta i principis dels vuitanta, l’escena **hardcore i punk** es va estendre arreu del món a través de grups com Born Against, Bikini Kill, Black Flag, Crass, i **segells com Dischord Records** (Minor Threat, Fugazi), que rebutjaven la cultura del consum i l’autoritat en qualsevol de les seues formes ho portaven a la pràctica fora dels límits amb què la indústria musical i cultural per a masses d’aquell moment els ofegava.

Als Països Catalans, aquest gènere musical també va irrompre amb força als anys vuitanta i noranta i va esdevenir banda sonora dels moviments socials, ja que prefigurava alternatives que desafiaven les estructures de l’oci convencional. Un dels valors contrahegemònics amb els quals es va impregnar la cultura popular és el concepte *do it yourself* (DiY), que en anglès vol dir “fes-t’ho tu mateixa”. L’ètica de la cultura DiY rau a responsabilitzar-se de les nostres vides i del món que ens envolta mitjançant una acció directa propositiva i pràctica.

Filem més prim. L’any 2008, els components del grup de post punk rock Decurs es van trobar amb què un altre grup que els agradava estava de gira per la península Ibèrica, però

no tocaven a prop d’on vivien ells perquè ningú els ho organitzava, així que ho van fer ells mateixos. Així va néixer Ojalá esté mi bicicleta (OEMB), un col·lectiu que des d’aleshores té com a objectiu donar cabuda a grups de música experimental que no troben espai a Barcelona o a la rodalia i que, com explica un dels seus disset components, que s’identifica amb el pseudònim de J. M. Carrasco, “organitza els concerts que no organitza ningú”. En aquests tretze anys ja en porten 285.

Explorar nous formats

A finals del segle passat, el desig d’independència a l’hora de produir i compartir la música i la manca de recursos requerien aguditzar tant l’enginy que es va aconseguir crear una infraestructura contracultural que no es materialitzava només en concerts, sinó també en segells, locals d’assaig, sales, distribuïdores, ràdios, fanzins... Va ser la base del DiY, tan sòlida que continua vigent avui dia.

L’arrest abrupte de moltes de les formes de socialització a les que ens havíem acostumat abans de la pandèmia de »

Assemblea
del col·lectiu
La Plaga DiY, a
l'Hospitalet de
Llobregat
/ CARLOS
BAGLIETTO
@CarlosBaglietto3

» la COVID-19 i la necessitat visceral de seguir en contacte amb la música, encara que no fora en directe, és el que va convèncer les integrants de l'agenda DiY El Sot (inspirada en la plataforma de difusió Antipatia Zine) d'explorar un nou format: el podcast. Des de 2018 difonen esdeveniments culturals per mitjà d'eines lliures com Noblogs i un canal de Telegram, però amb el format radiofònic van començar a parlar també de temes polítics, sobretot del seu barri, Vallcarca (Barcelona), amb la música com a fil conductor.

Per la seua banda, la Plaga DiY és un dels col·lectius més joves d'aquesta escena, i a més de fer de distribuïdora i organitzar concerts des de 2018, graven i editen música en el seu local, a l'Hospitalet de Llobregat. També van atrevir-se a millorar les seues habilitats tècniques per a seguir fent el que els agrada. En el seu canal de YouTube comparteixen *Toc de queda*, un programa d'entrevistes i actuacions musicals, en col·laboració amb el col·lectiu audiovisual Captura Mutante.

El DiY no va de resultats,
sinó més aviat de processos.
Molts dels projectes
busquen alternatives pel
que fa al funcionament i a
les estructures

És sostenible?

Per descomptat, les condicions perquè això siga possible no es limiten a aconseguir un lloc per a fer el concert, cobrar les entrades i atendre la barra, sinó que hi ha una llista extensíssima de tasques invisibles (o no tan visibles), que van des de l'acompanyament als grups fins a netejar els lavabos quan marxa tothom o respondre les propostes que arriben cada setmana a l'e-mail.

D'això també en saben prou a Discos Pinya, un col·lectiu que va començar a organitzar concerts DiY l'any 2012 i que ara també edita i promou el material dels grups on toquen i d'alguns dels que els agraden. "Sempre és més fàcil muntar-t'ho tu mateix que anar darrere de grans marques, que després et posaran condicions i límits. Nosaltres no volem dependre de ningú", explica Àngel, un dels seus membres.

Com es pot sostenir tot això en el temps, econòmicament i emocionalment? De vegades és complicat conjugar la música amb la feina, la vida familiar o altres quefers del dia a dia. Per a algunes persones, com Clara, de Discos Pinya, el balanç és límpid: "Si això fos la meua feina, crec que no hauria fet ni la meitat de coses que he fet perquè m'agraden. No és qüestió de créixer, sinó de compartir. No tenim cap intenció de deixar aquesta manera de fer". Àngel, amb qui també comparteix grup, completa: "Si el meu entorn laboral no es pot adaptar, no estic a gust. Al principi, veus que no busques feina o que en rebutges. És com un clic. De sobte, t'adones que prioritizes certes coses." Alhora, Carrasco ens explica que, per exemple, a OEMB han anat aprenent amb el pas del temps: "La clau és intentar mantenir càrregues de feina realistes i preocupar-se perquè les coses estiguen ben fetes", resol. Al cap i a la fi, tothom vol el mateix: gaudir dels concerts.

El DiY no va de resultats, sinó més aviat de processos. Molts dels projectes no busquen només alternatives en els seus objectius, sinó també pel que fa al seu funcionament i les seues estructures, i desenvolupen organitzacions no jerarquitzades. Per exemple, a La Plaga DiY, compten, a més de l'assemblea per mitjà de la qual s'organitzen, amb un grup de gent afí que té una implicació voluntària de menor intensitat, però sense la participació de les quals el projecte no funcionaria.

Pel que fa a la sostenibilitat econòmica, molts col·lectius DiY coincideixen en criteris simples per concentrar els esforços en

A l'hora d'acollir gent en els projectes, la porta sempre està oberta per a qui vulga participar-hi i aportar. Amb aquesta filosofia es crea comunitat i es forgen amistats

seguir fent música siga com siga. Mar Valiente, d'OEMB, valora que tot rau a “predicar amb l'exemple, demostrar que ho pots fer tu mateixa i que pots garantir que els diners no configuren la qualitat”. Malauradament, travessen molts aspectes ineludibles a la vida. Per això només contacten amb sales gratuïtes. Així, tant La Plaga DiY com OEMB han organitzat concerts en espais okupats, en bars, en centres cívics i en casals de joves. Sobre això, Valiente reflexiona que “són espais que ens pertanyen i sovint estan privatitzats”. “Els espais municipals són nostres, els paguem amb els nostres impostos. És un error no utilitzar-los només perquè pensem que són institucionals. Ho seran si deixem que ho siguin”, hi afegeix Carrasco.

Per tant, tots els diners aconseguits es destinen als grups, perquè puguin quadrar els números, i es reinverteixen en els mateixos projectes. Josep Ferrarons, d'El Sot, lamenta que de vegades alguns grups no poden recuperar la despesa, ni tan sols del desplaçament. Quan li ha passat a ell mateix, ha buscat la manera que això no li impedisca seguir tocant: “Ningú està en deute amb tu, ho fas perquè vols. És com qui se'n va de vacances: no sents que perdis diners, perquè mai has esperat recuperar-los”. Al final, “el que comença per cobrir una necessitat, per manca de recursos, acaba convertint-se en una decisió política” expliquen Àngel i Clara. I conclouen: “Si malgrat tot podem fer el que ens agrada, és que el capitalisme encara no ens ha guanyat”.

Del ‘fes-t'ho tu’ al ‘fem-ho juntes’

Thrash també participa en El Sot, i per a ell el DiY ha sigut un motor de vida i ha impactat en tots els seus aspectes. Va començar a organitzar concerts al seu poble, Montbrison (Estat francès), fa quasi trenta anys, quan es va trobar que ningú ho faria per ell: “Si tens ganes de fer una cosa, no esperes a saber si sí o si no: fes-la. És l'única manera de sentir-se lliure”. La majoria de components de La Plaga DiY tenen ara la mateixa edat que ell aleshores, i reflexionen que encara els queda molt per aprendre, però que, abans que res, són un grup d'amics, i això és el que ha de prevaldre sempre. El sentiment de col·lectivitat és tan intens que algunes d'elles rebutgen expressar-se com a individualitat, i pregunten: “Per què separar-nos quan ho podem ajuntar tot?”.

Amb reflexions com aquesta, ara fa uns anys, el concepte DiY ha anat evolucionant cap a *do it together*, és a dir, “fem-ho juntes”, ja que s'entén que l'acció col·lectiva és una eina d'aprenentatge vital. Valiente en posa un exemple: “Quan veus que és un *booker* [és a dir, una agència] qui t'escriu ja saps que serà una banda que no és afí”. No es tracta de consumir oci, sinó de participar-hi activament. Clara i Àngel comenten que s'han trobat “gent que sense conèixer-se de res ho dona tot als altres. Si no hi ha reciprocitat, vol dir que algú se n'està aprofitant”.

A l'hora d'acollir gent en els projectes, la porta sempre està oberta per a qui vulga participar i aportar. Amb aquesta filosofia es crea comunitat i es forgen amistats que arriben fins a racons inhòspits arreu del planeta i duren tota la vida. Insisteixen que

la base d'aquestes relacions és el suport mutu. “Fem pinya, ens ajudem entre nosaltres i ajudem a la gent amb qui compartim aquest esperit”, explica Clara. Així, aquests espais aconseguixen acollir un públic eclèctic i intergeneracional.

És personal o és polític?

A diferència de com ocorre en altres ecosistemes DiY -per exemple, a l'Estat francès- ací trobem divergències entre el que és polític i el que és ociós. Sovint, de manera deliberada i a tall de declaració d'intencions, el procés de creació de projectes DiY també es pot veure com un acte polític en si mateix, ja que rebutja les normes de la societat i no entén que hi haja cap tasca més important que una altra. OEMB i Discos Pinya coincideixen que “és l'única manera que sabem per fer les coses, i és impossible fer-les d'una manera que no siga política”.

Ha costat molt de temps perquè la necessitat de diversitat als escenaris siga indubtable, i moltes dones i persones de la comunitat LGBTQIA+ diagnostiquen una manca de referents aberrant. És de veres que la perseverança que caracteritza aquesta cultura ha fet que el DiY esdevinga més accessible i menys hostil. La fórmula de La Plaga DiY és “intentar generar espais més inclusius i portar gent de tota mena, en comptes de tancar-se en un estil de música”. A més, rebutgen convidar alguns grups, si troben que les seues lletres contenen missatges homòfobs o misògins, o que poden fer que el públic no estiga còmode.

Ferrarons està convençut que cal seguir confrontant aquesta hostilitat i aprendre a acollir a qui s'hi apropa per primera vegada per a participar i no per a consumir, perquè “no pot ser que hi haja gent que preferisca no anar a un concert abans que anar-hi a soles”.

Tanmateix, encara queda molt per treballar, per aprendre i per créixer. Al disc *Que torni la Guàrdia Civil* (2017) Mandanga! ho deixen clar en 74 segons: “Això és només una cançó / que t'encanta quan l'escoltes. / Una altra forma d'expressió / no li donis moltes més voltes [...] / Autogestió de la música? Per descomptat! / Però falten mans i caps per lluitar al nostre costat”.

Ja ens ho farem!

La cultura “fes-ho tu mateixa” i projectes com aquests i tants altres -MDA (Barcelona), l'Atzabara (Sant Feliu de Guíxols), Plug in the Gear (Benicarló), CSA La Residencia (València), la Sala Arrebato (Saragossa), Liceo mutante (la Corunya), Associação Terapêutica do Ruído (Lisboa), Trece monos (Salamanca)- han defensat que la transformació de l'oci i la companyonia són el motiu pel qual roman lliure la cultura, abans que la competició, l'individualisme i el consum. Emfasitzar l'autosuficiència per mitjà de canals directes amb els quals ens intercanviem cada rol possible dalt o baix de l'escenari és la millor recepta per a prendre el poder a la indústria musical i fugir dels qui volen fer negoci amb la cultura: Feu-ho vosaltres mateixes i feu-ho juntes, des de la base, a canvi de res i a canvi de tot, per a sentir-vos lliures. ●

malalletra

Hibernació

El relat de Núria Curcoll

Plena d'amor per mi, la meva mare em va voler amagar: deia que el món no acceptaria les meves condicions físiques, però que si ens manteníem juntes no hi hauria cap problema. "No els necessitem, ens arreglem bé tu i jo", deia. M'ensenyava el món a través d'històries que m'explicava, i amb ella vaig aprendre a llegir, a sumar, i fins i tot a tocar el violí com ella durant un temps, fins que els meus dits van començar també a créixer sense parar, seguint el meu cos. Vaig poder tocar el violí fins a tenir els dits "tan grans com els d'un holandès" -com deia ella-. És a dir, fins als vuit anys.

Després em va comprar un violoncel, que va fer la seva funció fins que també em va quedar petit, i finalment em va comprar un contrabaix. Jo agafava el mànec delicadament i col·locava la part de baix de l'instrument (desproveït de la pica, que la mare havia tret perquè no me la clavés) recolzada a l'angle que feien el meu coll i la meva espatlla. Però el so que feia el contrabaix no era com el del violí.

- És que el contrabaix no està pensat per ser tocat així. Quan siguis gran et faré fer construir un violí de la teva mida. Però paciència, molt em temo que encara no has fet l'estirada.

Tenia onze anys quan vaig començar a fer l'estirada de debò. El meu cos va créixer tant que la mare va deixar d'entrar al saló perquè no hi cabíem les dues juntes. Em feien mal els ossos i havia de fer postures molt estranyes per a poder encaixar les extremitats en algun racó. Semblava una serp enroscada de la qual no es distingeix el cap de la cua, hivernant en una capsa de sabates. La meva mare treia el cap per la porta per poder parlar amb mi, i de cua d'ull la veia prendre's un cafè asseguda al rebedor, al costat d'un

dit meu de la mida de la seva cama, que havia aconseguit fer sortir per la porta perquè ella el pogués acariciar.

Jo, en general, m'avorria molt. Un dia vaig començar a somiar coses que mai no havia somiat: que m'enfilava als arbres, que jugava a futbol i queia, i que la gent -no sé quina gent- aplaudia perquè em tornés a aixecar. Un dia vaig somiar que anava a un parc d'atraccions. I així cada nit, fins que es va fer una esquerra a la paret. Un dia de pluja em vaig quedar ben xopa, l'esquerda s'havia eixamplat i el vent em refredava la pell. No em vaig queixar. I, quan no plovia, el sol es filtrava amb força els migdies; això em va agradar a l'inici de la primavera, però més tard em costava suportar-ho.

A l'estiu, li vaig preguntar a la mare com estava el parc. La meva boca va fer una ganyota, aixafada contra la paret va emetre un so poc nítid quan li vaig fer la pregunta, però ella ja s'havia acostumat a la meva manera de parlar i em va entendre. Em va explicar com brillava el sol a les cantonades dels bancs, com la pilota d'unes nenes s'havia mullat en caure dins la font, com els coloms movien el cap d'una banda a l'altra quan l'anciana que els donava pa havia marxat. "Ja saps, com sempre, res especial", va concloure. "Res especial", va ressonar en mi. Se'm va encongir el cor com si comencés el procés invers al meu cos: empetitir i empetitir sense remei. Com si hagués de desaparèixer, el meu cor petitet perdut en el meu cos gegant.

Vaig plorar amb una pena immensa com jo, provant d'amagar els sanglots en va, perquè de seguida van aparèixer més i més esquerdes i tot va començar a tremolar. La meva mare va sortir corrents de casa per no quedar atrapada entre la runa, i des de la finestra m'intentava consolar. La casa es desfeia com un terròs de sucre.

Quan tot va haver caigut em vaig aixecar sentint les vèrtebres cruixir i vaig trobar la mare, que tossia entre la pols. "On és el parc d'atraccions?". Ella va assenyalar cap a la muntanya i jo la vaig recollir amb la mà mentre ella reia i xisclava alhora, i ja asseguda a la meva espatlla em va indicar el camí carrer a carrer.

El parc d'atraccions era molt, molt petit.

Tot i això, era bonic: tenia molts colors i de tant en tant una ràfega d'aire feia olor de caramel. Com que estava dalt de tot del turó es veia la ciutat i el mar al fons. No van trigar a marxar corrents les famílies que hi havien anat a passar el dia i tot es va aturar, només els cavallets seguien donant voltes. Vaig acostar-me a la muntanya russa, i agafant-me al *looping* vaig enfil·lar-me als carrils i vaig mirar el mar i li vaig dir: "Quan sigui gran, mare, et duré per tot arreu". I em vaig estirar a la corba del *looping*, com esperant el vespre des de l'hamaca del jardí. ●

ressenyες

L'amor que tenim i l'amor que ens falta

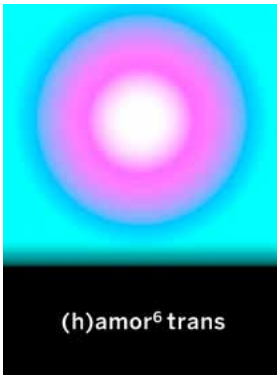
Aïda Camprubí | @La_Directa

Quan articulem una paraula, el subconscient arrossega el seu antònim fins a la superfície de la ment. És a dir, quan parlem d'amor, automàticament se'ns visibilitza la falta. Que no l'odi, o els poli-odis -perquè són plurals- dels que parla Leonor Silvestri i que es compensarien amb les poliempaties. Quan parlem d'amor recordem paral·lelament quan l'hem viscut i quan ens ha faltat, deixant el buit com una xacra. Potser per aquest motiu, en aquest recull de tretze veus que transiten, quan ens parlen de les mancances hi sentim la seva plenitud. Potser per això quan Iki Yos Piña Narváez escriu sobre amor, no pot oblidar les solituds negres i tampoc la transitorietat dels solsticis.

Parlar d'amor no és tan sols parlar de contraris, també dels complementaris a través dels quals s'expressa: desig, sexe, cures, amistat i companyonies múltiples. Així doncs, quan Alana Portero escriu aquí sobre les cures institucionalitzades, veiem el reducte on habiten les que en-

cara no ho estan. Parlar d'amor també és parlar del desig entès com a motor vital deleuzià, i aquí és on l'educador Teo Pardo puntualitza: "No podem desitjar allò que no podem imaginar com a desitjable, i la representació és una eina potentíssima de creació d'imaginari".

En aquest recull en tenim tretze, d'imaginari, que ampliaran la nostra concepció de l'amor, perquè puguem enamorar-nos i estimar per sobre de les nostres capacitats actuals. Fer-ho més i millor. Àrtemis López ens ajuda a trobar un llenguatge còmode per aconseguir-ho. Coco Wiener ens captura amb una història d'amor llunàtic. Roberta Marrero mimetitzava el procés amb flors. Alicia Ramos ens indica el camí cap a una vida plena i Jenifer Rubí redirigeix el mirall perquè perdem la por a reflectir-nos-hi. Tampoc està de més recordar-nos, com escriu aquí Sabrina Sánchez, que "tot allò inventat per la humanitat, pot també reconstruir-se". No se m'acut una visió més esperançadora per abraçar el bon regust que deixa la lectura. ●

LLIBRE
(H)amor 6 trans
Coordinat per Lucas Platero Continta me tienes, 2021 252 pàgines

Mares, filles, nenes i joves de generacions passades

Ferran Riera | @La_Directa

El projecte Càntut parteix de la recopilació del cançoner tradicional de les comarques de Girona i es manifesta principalment en el festival del mateix nom que cada tardor s'organitza a Cassà de la Selva. A més, també duu a terme diverses produccions, com les discogràfiques. El segon lliurament d'aquesta especialitat ha sigut *Vega*, un CD signat per dues cantants, l'empordanesa Paula Grande i la menorquina Anna Ferrer.

La parella ha agafat un grapat de temes

populars extrets de l'esmentat cançoner que tenen com a particularitat la seva vinculació amb la situació de la dona i com aquesta condició ha sigut transmesa a través d'un repertori del tot discriminatori, tot i que el disc barreja les composicions més lúdiques -la festiva "Pepito"- amb les més emocionals -la coneguda "La mare", que cantava Dyango i les més desagradables, o potser més realistes -"Catarineta", versió d'"A la plaça fan ballades", on un pare mata la seva filla per haver

MÚSICA
Vega
Paula Grande i Anna Ferrer Bankrobber, 2020

sortit a festejar. Així, amb uns arranjaments moderns més aviat desarrelats, que sovint treuen de context el caràcter original de les peces triades, la Paula i l'Anna interpreten, amb molt d'encert, això sí, un seguit de cançons que formen part d'una història que cal superar, però no oblidar. ●

Quatre creadors sempre inspirats

Ivan Alcázar Serrat | @La_Directa

L'Enric Casasses fa el que li dona la gana: recita en turguris i edita els quaderns d'exorcismes de Verdager. Ben pensat, la cosa aquella i aquesta potser no són tan diferents, ambdues uneixen la tradició amb l'underground de manera inspirada. Darrerament ha publicat treballs amorosos com *El nus la flor* i uns *assagets*, llibres de poesia que tenen en comú una edició maca i sorprenent (Edicions Poncianes). Els *assagets* (en minúscula) són tres llargs assajos en vers sobre l'obra, la vida i el pensament de

tres artistes (el violinista Niccolò Paganini, l'arquitecte Antoni Gaudí i el músic de sardanes Josep Blanch i Reynalt). Els poemes temptegen aproximacions per múltiples angles i entren de ple en el gaudi més entusiasta i subjectiu de les obres ("els meus escrits són hereus / del turó de les tres creus"), fent-ne una relectura plena de sucoses intuïcions i reflexions sobre l'obrador dels creadors. Profundes i sempre amb gràcia perquè, com Paganini, Casasses "el sentit de l'humor / no el perd ni quan gemega". ●

LLIBRE
assagets
Enric Casasses Edicions Poncianes, 2020 166 pàgines

/ MIKEL
ROMEO RUIZ
(EKINKLIK
ARGAZKIAK)
@RomeoMikel

“Hem de qüestionar-nos com hem après a estimar”

Laura Latorre,
educadora
i terapeuta narrativa

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

És filla d'un obrer de Jaén i una costurera de Cuenca. De ben menuda, va adonar-se de què significava viure en un entorn masclista. Això va fer que indagés en el feminisme i organitzés, ja com a educadora social, tallers orientats a què les dones repensessin l'amor i les relacions afectives. Fruit d'aquestes sessions va publicar *Polifonia amorosa* (Bellaterra, 2017), on assegura que la qualitat dels vincles emocionals ha de reposar en la capacitat de cadascú de ser lliure en un peu d'igualtat i respecte mutu. Arran dels tallers, on va comprovar la importància de l'escolta col·lectiva com a factor de canvi social, Latorre (Madrid, 1975) ha continuat la recerca entorn les trampes que posa el capitalisme per perpetuar l'actual model patriarcal. Així ho analitza a *Conjugar el amor* (La Oveja Roja, 2020), un llibre que dona veu a biografies i propostes que imaginin maneres de relacionar-nos que trenquen els fonaments del sistema dominant.

Què et porta a estudiar l'àmbit de les relacions amoroses?

De petita ja tenia el desig de transformar el món, perquè a la barriada de Madrid on vaig néixer la violència sobre les dones era contínua. Jo mateixa, la més petita de cinc germans, m'hi rebel·lava sempre que podia, raó per la qual sempre dic que em considero una “feminista supervivent”. Ho era sense adonar-me'n. Doncs bé: va ser després de fer Educació social, treballar amb menors i enrolar-me a diferents espais feministes, que vaig implicar-me en aquesta disciplina fins a dedicar-m'hi professionalment.

Totes les relacions estan travessades per una mirada en què l'home imposa el seu poder?

Estem instal·lats en un sistema de dominació que afecta negativament les relacions afectives. Cal repensar-les, perquè ens han dit que és obligatori estimar la família, encara que sigui a costa de patir abusos, o assumir discursos de la parella que també deriven en violències més o menys subtils.

Com deconstruir aquest model?

Trencant la idea hegemònica de l'amor difícil i romàntic per explorar formes noves de relació. No cal crear nous mites, sinó donar espai perquè les dones admetin que han viscut relacions amb subordinació i manca de llibertat.

El romanticisme i la passió no són ingredients necessaris perquè una relació funcioni?

El problema rau que el patriarcat ens ha convençut de tres dogmes: primer, que l'atracció és natural, quan viure-ho així no deixa de ser un mecanisme de control. El segon és assumir que, davant d'un problema, la culpa és només nostra, sense adonar-nos que també intervenen circumstàncies socials, de classe i la mateixa interrelació que hem establert.

I el tercer dogma?

Haver normativitzat formes de comportament androcèntriques, davant les quals mostrar-nos tristes o

vulnerables té una connotació patologitzadora, quan justament hauríem de realçar les coses importants, com són la responsabilitat, l'empatia o les cures.

No trobes que pot semblar contradictori defensar una relació racional quan els sentiments no entenen de raó?

La raó i les emocions van aparellades, no ho discuteixo pas. Només reivindico fer una lectura política de les relacions i preguntar-nos per què el capitalisme aconseguix que ens puguem enamorar d'algú que pot maltractar-nos i no explica que, d'igual manera que triem les amistats, també podem triar l'amor. En lloc d'això, imposa l'heterosexualitat com a primer filtre i, tot seguit, eixos de poder lligats a la cosificació i el capacitisme. Per exemple, que les dones hem de ser dòcils i esveltes, els homes forts i agressius, i que l'atracció es redueix a la química i prou. Insisteixo: hem de qüestionar-nos com hem après a estimar.

Encara hi ha pudor a confessar que tenim altres relacions no normativitzades?

Sovint fa vertigen dir-ho per por al càstig o al retret social. Però quan ho compartim en grup, ajudem a superar-ho i contribuïm que la societat integri i accepti maneres de concebre els vincles sentimentals que no pas-

sen per força per l'esquema heteronormatiu. Se n'ha parlat molt, d'això, en particular de la llibertat i l'amor; potser falta traslladar-ho a la pràctica i fer-ho sense temors, sabent que ningú no és perfecte.

Es tracta de repensar què signifiquen?

Aquest és el repte, i això que el tipus de vida no ho afavoreix perquè ens atomitza i ens aïlla com a individus. Però l'amor i la llibertat són condicions humanes que es poden explorar de manera creativa i enriquidora, no només en termes eròtics i afectius. Encara diria més: davant l'actual societat individualista i patriarcal, són motors poderosos per teixir afinitats i transformar la realitat en benefici del bé comú. ●

“L'amor i la llibertat són condicions humanes que es poden explorar de manera creativa i enriquidora”